

Dirshu
דרשו' ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 324

פגינים לשביעי של פסח

שנה אחת לאחר שמכרתי את החמץ של בני העיר כדת וכדין, הופיע הגוי ביו"ט ראשון של פסח בבוקר על דלת ביתי, וביקש לקבל לידי את החמץ שנמכר לו בערב החג. השבתי לו, שיכול לקחת את חמצו, אך כפי שסוכם בשטר המכירה עליו לשלם את הכסף על כך בניכוי 2%

**ראב"ד העדה החרדית הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א
בנועם שיח על חיזוק האמונה בחג הפסח ואורחותיהם של גאוני הדורות**

מאת: הרב טוביה פריינד

פותח הראב"ד הגר"מ שליט"א: "יסוד ועיקר חג הפסח הוא חיזוק האמונה. ועל אמונה צריכים לשוחח ולהחדיר בקרבנו תמיד שהקב"ה בורא ומנהיג את כל הברואה. וכמו שראינו במצרים שהקב"ה פסח על בתי בני ישראל במצרים והרג דוקא במצרים (שמות י"ב, כ"ז). וכמו כן אף במכת חושך שהקב"ה הבדיל בין ישראל למצרים וכמוש"כ (שמות י', כ"ג) "ולא ראו איש את אחיו וגו' ולכל בני ישראל היה אור במושבותם", ומבואר בזה שבנס יציאת מצרים הרגשנו איך שהקב"ה מנהיג את כל אחד בפרטות ממש, ומבדיל בין אחד לאחד אם ימות או לא, ואם יהיה לו אור או חושך".

"השיבו הבר'סקער-רב זצ"ל: 'אני מתפעל מאד גם מעצם הדבר שאתה מדבר כאן לפני ואני שומע, שאין זה פלא פחות מהפלא של הטלפון, וכל מה שאתה מתפעל מהטלפון יותר היינו רק משום שהטלפון הוא דבר חדש ואילו מה שאדם מדבר אל חברו מפה לאוזן זהו דבר שאתה רגיל לראותו מלידה ודרך האדם להתפעל רק מחידושים, אבל אליבא דאמת אין חילוק בין הפלא של הטלפון לפלא של עצם הדיבור, שגם עצם הדבר שעין רואה ואוזן שומעת ופה מדבר כולו הוא נס ממש'. וזכה הגאון מבר'סק להגיע להכרה ברורה שאין שום טבע בעולם והכל הוא מגזירת עליון וכמוש"כ הרמב"ן.

הראב"ד מצביע לדברי הרמב"ן בסוף פרשת בא (שמות י"ג, ט"ז) שכתב: ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים שהם יסוד כל התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו ע"ה עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצוות יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריתנו עונשו, הכל בגזרת עליון", עכ"ל הרמב"ן.

"ופעם בא אחד למרן הגר"ז מבר'סק זצ"ל וסיפר לו בהתפעלות על ה'טלפון' שהיה אז המצאה חדשה שהמציאו בימים ההם, וסיפר הלה לגר"ז את הפלא הגדול שבטלפון - שאדם מדבר מירושלים ושומעים בחיפה, ולא רק בחיפה אלא אפילו באמריקה ואוסטרליה, והתפעל מאד מהפלא.

ביעקב אבינו שפחד בעת צרה שמא יגרום החטא, וכדכתיב (בראשית ל"ב, ח') 'ויירא יעקב מאד', ואמרו חז"ל שפחד מן החטא ומבואר שבעת צרה אין להרגיע עצמו ולדמות שבוה גופא הוא בעל בטחון, אלא אדרבה צריך להכניס בליבו יראת חטא, ולדעת שהקב"ה יכול עכשיו להענישו על חטאיו, ולחשוב ולטכס עצה איך לתקן דרכיו כדי למנוע את הפורענות".

שמעתי מהגה"ק רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל הי"ד, כשהיה אצלנו בלונדון שנשאל: מהו גדר חובת הבטחון, והלא צריך לעשות השתדלות וכמו שכתוב 'וברכתך בכל אשר תעשה'. והיינו שהקב"ה שולח את ברכתו רק לאחר שהאדם עושה, וא"כ מהו הגדר והשיעור בחובת השתדלות? ומתי יש לעשות השתדלות כדי לקבל את ברכת ה' ומתי יש להימנע מהשתדלות ורק לבטוח בה'?

"וענה הגאון רבי אלחנן זצוק"ל, שאינו יכול לקבוע מהו הגדר של השתדלות מרובה יותר מדי, וכמה מהזמן צריך לקצר בהשתדלות. אבל צריך לדעת יסוד גדול שהוא מיסודי התורה והאמונה - שאין חטיפות כאן בעולם הזה, והיינו שעל ידי השתדלות מרובה יותר מדי, לא יצליח לחטוף הנאות העולם הזה, שאפילו אם באמת יצליח להרוויח יותר על ידי השתדלותו המרובה, אבל כיון שאדם לא יכול לחטוף הנאות ממה שלא נקצב לו, מביאים עליו מהשמים צער אחר אצלו או אצל משפחתו, כדי שבצער הנוסף הזה, ישלם על ההנאה שחטף, ואז לא יהיה בידו הנאות נוספות ממה שלא נקצב לו, שכמה שהקב"ה קבע לו כן יקבל, ולא יצליח להרבות לו הנאות על ידי חטיפות".

"ופעמים רואים שאדם מוותר על הרוחניות שלו כדי להתעשר, ומשקיע את חייו בגשמיות במקום ברוחניות, והוא מצליח להתעשר, ונראה שכביכול הוא הצליח על ידי שעזב את התורה, אבל צריך לדעת, שהאמת היא שלא רק זו בלבד שלא הרוויח כלום, אלא אדרבה גם הפסיד מזה. שאח"כ עוד עשוי שיבואו עליו צרות כדי לשלם את ההנאות והעושר שלקח על ידי השתדלות שלא כדוין, שעזב וזנח את הרוחניות בשביל הגשמיות. וזה צריך אדם להחדיר את תודעתו: אין חטיפות הנאות בעולם הזה כלל. יש רק חטיפת מצוות. ולעתיד לבוא דווקא יסביר לנו הקדוש ברוך הוא את הנהגתו עם הכלל והפרט בעולם הזה.

והג"ר אלחנן זצ"ל הוסיף עוד ואמר שיעקר השתדלות האדם בעולם הזה, צריך שיהיה על ענין אחד - להרבות כבוד שמים ולהשתדל לעשות לטובת נשמתו הנצחית, ולא להתעסק הרבה בהשתדלות מרובה על עניני העולם הזה שהוא כעראי ואין להתעסק בזה יותר מדאי".

בהשתדלות מיוחדת פוגם במידת הבטחון

מוסיף הראב"ד ואומר את ששמע מהגרי"ז מבריסק בשם הגר"א מוילנא, אחרים אמרו זאת בשם המגיד מדובנא: "שציירו מה שנקרא 'בעל בטחון' עפ"י משל לאדם שרוכב על חמור, והניח על החמור גם משא כבד, ובשעה שהרגיש שהחמור עומד ליפול מעומס המשא, לקח את המשא והניחו על כתפיו כדי להקל על החמור. והנה אדם זה לא פעל מאומה, שכן אין חילוק לחמור אם המשא נמצא על קופו או על כתפי האדם הרוכב עליו. וכך גם מרגיש בעל בטחון בשלמות, שאינו

"ובזה אפשר להבין מה שאמר רבי חנינא בן דוסא (תענית כ"ה ע"א) 'מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק'. שכל כך ברור אצלו שאין טבע בעולם אלא הכל מהבורא יתברך, עד שלא ראה חילוק בין שמן המוטבע בעולם שידלוק לחומץ שאינו דולק על פי טבע, כי הכל הוא מהשי"ת, ואצל השי"ת אין חילוק בין חומץ לשמן.

"ועל דרך זה פירש בספה"ק 'נועם אלימלך' (הוספות ליקוטי שושנה) את הפסוק בפרשת בשלח 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים' (שמות י"ד, כ"ט), דהכוונה בזה שבשעת שעברו ישראל בתוך הים, זכו להגיע להכרה ברורה שאף כשהולכים 'ביבשה' שהוא על פי הטבע, זהו גם כן נס גמור וכמו 'בתוך הים' ממש".

"ולבורא יתברך אין הבדל בין קריעת ים סוף להנהגה התמידית של הטבע. ובה מובן גם מאמר חז"ל (פסחים ק"ח ע"א) 'קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף'. וכבר עמדו רבים מהמפרשים לבאר ענין זה למה פרנסתו של אדם קשה כל כך?

"אמנם נראה אדרבה, חז"ל נקטו דווקא פרנסה שנראה לעין כל כטבע ממש ועולם כמנהגו נוהג, וכל אחד מתפרנס מעולם המסחר אשר כל הנהגתו הוא בדרך סיבה ומסובב ובדרך טבעי לגמרי. ועל כך אמרו חז"ל שפרנסה שווה לקריעת ים סוף, שכמו שקריעת ים סוף הוא נס גמור וניכר לעין כל שהוא מאיתו יתברך, כן הוא גם פרנסה שהקב"ה מסובב כל הסיבות וקוצב לכל אדם את פרנסתו, וזה מה שאמרו קשה מזונותיו של אדם, שאצל הקב"ה אין קושי לקרוע את ים סוף יותר מפרנסה ולא פרנסה יותר מקריעת ים סוף, כיון שאין אצלו כלל חילוק בין טבע לנס".

איך מגיעים למדרגה של אמונה ובטחון לחיות במדרגה שבו יחזו ויבחינו בכל עת כי גם ההרגל והטבע הינם בגדרי 'ניסים'?

"על ידי שהאדם יכיר וידע בבירור שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, בוודאי יגיע לבטחון בהשי"ת, כי יסוד ה'בטחון' הוא ה'אמונה' בהשגחה פרטית.

"ובגדר הבטחון כתב ה'חזון איש', שאינו נכון מה שאנשים אומרים 'סי וועט זיין גוט' - 'יהיה טוב' ובוטחים בה' שוודאי יצליחו כפי מה שהם רוצים שיצליחו, שזהו טעות! שהרי הקב"ה מעולם לא הבטיח לאדם שיהיה לו כפי רצונו, וודאי יכול להיות גם לא טוב לפי ראות עיני האדם. אלא ענין הבטחון הוא שידע שמה שהקב"ה עושה, זהו הטוב האמיתי עבורו, וכשיגיע להכרה ברורה זו, ישליך עצמו על ה' בלא דאגה, כי ידע שאף שלא מבין מה טוב עבורו, אבל מה שהיה עמו זה מה שהקב"ה רוצה, וזה מה שטוב עבורו באמת.

"הבריסקער-רב היה אומר עוד, שיש אנשים שאומרים 'יהיה בסדר' ומרגיעים את עצמם, והם חושבים שהם בעלי בטחון שהלא הם רגועים. אולם אין זה בטחון, כי אין הם בוטחים על הקב"ה, אלא הם רגועים משום שהם סבורים שאין כאן צרה כלל. ואדרבה בעל בטחון אינו אלא מי שמשריש בקרבו שמצד המציאות המצב הוא קשה מאד, וזהו עת צרה כעת ויש הרבה ממה לפחד, ואז כאשר ירגיע עצמו על ידי שיבטח בקב"ה, נחשב לבעל בטחון.

"עוד הוסיף הבריסקער-רב לומר, שבעת צרה צריך לפחד מהעבירות שבידו ולדעת שהעבירות עלולים לפגוע בנו קשות ח". וכמו שמצינו

שמאחר שאתה עשית את ההשתדלות ממילא הקב"ה עזר לנו, והרבה דרכים למקום, ועל ידי השתדלותך במקום אחד, הושיע אותנו הקב"ה ממקום אחר. ראש הישיבה רבי משה שניידר חי באמונה ובטחון, ולכן גם ראה את ההשתדלות באופן אחר".

עם הגאון מבראנוביץ בלונדון

הראב"ד שליט"א הזכיר בנועם שיחו את שזכה לשמוע מהגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל הי"ד, בשהותו אצל הוריו. שמענו על הקשר המיוחד על שה'לונדונער-עילוי' בימי ילדותו ל'בראנוביטשער-גאון' כראש ישיבה גדולה בעולם התורה, וכך הוה: הגאון רבי אלחנן וסרמן, היה נוסע כמעט כל שנה ללונדון לצורך מגבית לטובת ישיבתו - שבברנוביץ שבליטא, וכאמור, היה מתארח בבית הורי הראב"ד שליט"א, באשר ידע ששם יוכל לסמוך על כשרות המאכלים ועל התנהלות הבית עפ"י התורה, והיה סועד עמהם בשולחן שבת.

"בשעה שהיה רבי אלחנן מגיע לביתנו, היה אבא סוגר את חנותו ומתמסר לעזרת הגאון רבי אלחנן - ללוותו בדרכיו ולהיות לו לעזר במקום ניכר, ובפרט שרבי אלחנן לא הכיר את שפת המדינה - אנגלית, והיה נצרך לסיוע בכל אשר הלך, ובזמנים שאבא זצ"ל לא היה יכול ללכת ללוותו, הייתי מתלווה אליו להנחותו ברחובות העיר לונדון".

לאחר פטירת אבי המשפחה רבי אשר זצ"ל, לא היה יכול רבי אלחנן להמשיך להתאכסן אצל האלמנה, אך מ"מ המשיך לבוא לביקורים מידי פעם והיה מנצל את ההזדמנות בבואו לביתם לקרב את היתומים ולדבר דברי נחומים ואמונה על ליבם, והיה בוחנם על תלמודם. ואז היה הגר"מ שליט"א ממלא מקום אביו בתפקיד להנחות את רבי אלחנן ברחובות העיר, והיה מלווה אותו לבית הכנסת מידי יום, ואז היה שומע את דרשותיו בבתי הכנסת. רבי אלחנן שעמד על טיבו, התבטא עליו בזה"ל: 'הוא דבר שיש בו ממש', וכאשר היה כבן שית או כבן שבע, נבחן אצל רבי אלחנן על על סוגיא דשכיר ותושב בקידושין, ור' אלחנן הוסיף לו גם ביאור בדברי הגמ'. האם ביקשה ברכה עבור בנה 'משה' מרבי אלחנן זצ"ל, אולם הגאון רבי אלחנן סירב לכך, שכן סבר שאין לברך על ענייני רוחניות, (מאחר שלא מועיל ברכה לרוחניות, ועוד שהדבר עלול לגרום לילד להבין שהוא לא צריך לעמול - מאחר שהוא יכול לסמוך על הברכה), אך היא בתקיפותה אמרה לו: 'איך בין א אלמנה, און איך הייס אייך'... - 'אני אלמנה ואני מורה לכם לברכו'. ואכן, הגאון רבי אלחנן הסכים וברכו, והפליג מאד בברכתו באריכות וכאשר נשאל הראב"ד שליט"א מה בירכו? לא אבה לומר, אלא רק זאת: 'כשהוא בירך, אז הוא כבר בירך'...

מספר הראב"ד שליט"א על ימי עלומיו שליווה במקום אביו את הגר"א וסרמן זצ"ל: "ביום מן הימים הוצרך הגאון רבי אלחנן הי"ד לנסוע באוטובוס, וליוויתו אותו בדרכו. בלונדון כבר באותם ימים היו מושבי האוטובוס מרופדים, והגאון רבי אלחנן ביראתו הטהורה חשש שמא הריפוד עשוי משעטנו, וישנם דעות בפוסקים שאסור לשבת על מושב העשוי משעטנו, ולכן עמד בזמן הנסיעה, וזאת על אף שלפי חוק המדינה בלונדון באותם הימים היה אסור לעמוד באוטובוס בשעה שהיה כיסא פנוי לשבת.

"נהג האוטובוס שהבחין ברבי אלחנן עומד בנסיעה בשעה שלידו היה כיסא ריק, צעק על רבי אלחנן שהוא עובר על החוק, באשר אינו יושב

פועל מאומה על ידי השתדלות, שהאל גם לפעול השתדלות צריכים אנו סיוע מהבורא יתב"ש, וא"כ מהו החילוק אם יעשה השתדלות או לא, והרי אצל הקב"ה קל וכבד שוין, ולכן בעל בטחון גמור מותר לו להשליך הכל על הקב"ה ואינו עושה השתדלות.

"וכמה פעמים ראיתי איך שהבריסקער-רב היה שוקל על כמה ענייני השתדלות אם זהו בגדר השתדלות מיותרת ויש בזה פגם במידת הבטחון. וכמה נפלאים הדברים, שבעוד שבענייני שמים היה דואג תמיד אם לא עשה מספיק פעולות כדי חובתו, הרי שבענייני עצמו תמיד היה מיצר ודואג להפך - שמא פעל יותר מידי ופגע בחובת הבטחון.

"זכיתי לשמש כמה גדולים וצדיקים זצ"ל, ואצל מרן הגאון מבריסק הגר"ז זצ"ל ראיתי בחוש את מידת האמונה והבטחון שלו שהיה מפליא, בכל פעולת השתדלות שהיה עושה היה דואג ושוקל אם יש בזה פגם במידת הבטחון - אם זה ובגדר השתדלות מיותרת, וכל זה עשה מתוך פחד הדין. וכדרכו בכל מעשיו שראו עליו איך עומד פחד ואימת הדין לנגדו בכל רגע".

"אספר לכם מעשה אשר בדידי הוי עובדא, בהיותי תלמיד בישיבה של מו"ר הגה"צ רבי משה שניידר זצ"ל בלונדון: המצב הכלכלי באותם הימים שלמדתי בישיבה, היה קשה מנשוא, ופעמים שהגענו למצב שלא היה כלל מה לאכול, פשוטו כמשמעו. לא כפי מצב דורנו שב"ה הבחורים הורגלו בשפע, ואין מושגים של דוחק כזה בעולם הישיבות.

"ערב אחד קרא לי מו"ר ראש הישיבה, וביקש ממני להתדפק על פתחי נדיבים ולבקשם שיעזרו במתת ידם להצלחת הישיבה מחרפת רעב. ואכן עשיתי כפקודתו, כל ערב כיתתי רגלי בין הבתים, אך כמה שהשתדלתי לא עלה הדבר בידי, מאחר שרובא דרובא מאותם בתים שדפקתי על פתחיהם לא פתחו כלל. ויש שפתחו דלתותיהם ופטרו עצם בטענות שיש להם התחייבויות קודמות וכיו"ב. ומהם שצעקו לעברי שבני הישיבות ילכו לעבוד ולא נבקש מהם לשאת בעול הישיבה, בעוד שאנחנו יכולים להתפרנס בכוחות עצמנו. ומהם ראיתי שתלו מודעה בפתחי החצרות שהכניסה לכלבים ומקבצי נדבות אסורה! וכך חזרתי בפחי נפש לישיבה, בהרגשה שלא די בזה שלא הצלחתי לאסוף כסף כלל, אלא הישיבה גם הפסידה את הוצאות הנסיעה שלי.

"למחרת התיישבתי ללמוד כהרגלי בהיכל הישיבה, והנה הגיע לאוזני שמועה שמו"ר ראש הישיבה מחפש אותי, חששתי מאוד שמקפיד עלי, שלא פעלתי מאומה, והתכוונתי לומר לו, שסובבתי לאסוף מעות אך לא הצלחתי. אך לפליאתי, ראיתי שבא לנגדי, כשפניו צוהלות משמחה, אומר לי: 'מגיע לך יישר כח, ברוך ה' שהצלחת בהצלחה גדולה'. מיהרתי להשיב לו שכנראה טעות יש כאן, שהרי לא פעלתי מאומה, יודע אני עד כמה שלא הצלחתי. אך מו"ר השיב לי בשמחה שעל פי פעולתי אתמול, בא אליו היום בבוקר יהודי ונתן לו עשרים וחמש ליש"ט - סכום נכבד מאד בימים ההם. שאלתי איך זה קשור למה שעשיתי אתמול? השיב לי מו"ר זצ"ל, הרי אנו מאמינים בני מאמינים ויודעים שההשתדלות אינה הסיבה לתוצאה, אל שגזירה היא מלפניו שבלא השתדלות מצד האדם אין הקב"ה נותן את מה שנגזר כבר, וא"כ וודאי זה שייך אליך,

פעמים לבוא לקחת את רבי משה לבית הספר המקומי - על פי 'חוק חינוך חובה', אך הגר"מ שליט"א נשמט מידם בכל פעם. המשטרה לא אחרה להזמין את האם הצדקנית למשפט, בהאשמה חמורה שעוברת על החוק, והשופט פסק להטיל עליה קנס גדול של 5 פונט! באם תמשיך לא לשלוח את בנה לביה"ס, אך האם שילמה את הקנס בשמחה, ובלבד שבנה משה ילמד תורה בטהרה בישיבה קדושה, ואז נכנס ללמוד בישיבת 'תורת אמת' שעמדה בראשותו של הגאון הצדיק רבי משה שניידר זצ"ל, חתנו-חורגו ותלמידו חביבו של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, שהיה שלהבת אש קודש של אמונה לוחטת, וקנאות לכבודו יתברך ומסירות לכל דבר של כבוד שמים.

בשנת תשמ"א נקרא הגאון הנודע רבי משה שטרנבוך שליט"א לכהן פאר ברבנות במדינת יוהנסבורג שבדרום אפריקה - בקהל עדת ישורון, שם היה משך ט"ו שנים - עד שנת תשנ"ו, ומסר שם שיעורים שונים במקצועות התורה בהלכה ובאגדה. השיעורים השונים שמסר על סדר פרשיות התורה, כתב בספרו 'טעם ודעת על התורה'.

מספר הראב"ד שליט"א על סיפור שהיה לו בימי כהונתו ביוהנסבורג: "שנה אחת לאחר שמכרתי את החמץ של בני העיר כדת וכדין, הופיע הגוי ביו"ט ראשון של פסח בבוקר על דלת ביתי, וביקש לקבל לידי את החמץ שנמכר לו בערב החג. השבתי לו, שיכול לקחת את חמצו, אך כפי שסוכם בשטר המכירה עליו לשלם את הכסף על כך בניכוי שתי אחוז. הנכרי שמע והלך לדרכו. מיד, לאחר מכן, הנכרי דפק בהרבה בתים וביקש את החמץ שנמכר לו בערב הפסח וקיבל מכולם את אותה התשובה - שהוא רשאי לגשת לארון שבו מוצרי החמץ ולקחת כאוות נפשו, אבל כמוכן בתמורה לתשלום בניכוי שתי אחוז. ואכן הגוי לקח משקאות חריפים שהינם חמץ וכיוצא באלו, ונטלם עמו בהתחייבות שישלם לאחר הפסח את שוויי בניכוי שתי אחוז.

"בסוף נתברר שהגוי הזה, נשוי רח"ל למתבוללת, ולמרות זאת היא עצמה רצתה עוד להחזיק עוד במנהג 'מכירת חמץ', וביקשה למכור לבעלה את החמץ, אך הוא טען לה שהמכירה איננה אלא 'העמדת פנים', והיהודים אינם מתכוונים באמת למכור, אולם האשה טענה מנגד, כי היהודים מוכרים את חמצם בלב שלם, והם עושים הכל כדי שלא להיכשל חלילה באיסור 'בל יראה ובל ימצא'. הבעל, שלא השלים עם דעת אשתו, החליט להעמיד את בני העיר בנסיון לראות מי הצודק בוויכוח הזה, והלך לבקש את החמץ מבני הקהילה.

"לאחר שנוכח במסירות הנפש של בני הקהילה, וכיצד הם נחושים לקיים מצוות התורה כהלכתה, הוא יצא מכיוון מרוב התפעלות, ובא אלי עוד באותו היום - ביו"ט ראשון של פסח, וביקש להתגייר כדי להיות חלק מעם נפלא כזה. השבתי לו, דבר ראשון שידע שקשה להיות יהודי, והוספתי עוד וביקשתי, שעכ"פ בפסח יואיל נא בטובו להישאר גוי, מפני שאם יתגייר מיד, החמץ של כולם ייאסר, וגם הוא בעצמו יעבור ב'בל יראה'..."

(קטעים מלוקטים מהמודיע ערב פסח תש"פ)

על הכיסא הפנוי. רבי אלחנן שלא ידע כיצד לבאר לנהג הערל את חשש האיסור, ביקש הימנו, להשיב לנהג קצרות באנגלית: 'זה לא כשר'. אולם הנהג ענה בזעם: 'לא ביקשתי ממך לאכול את זה, בקשתי ממך לשבת על זה'. והורה לרבי אלחנן לרדת מיד מהאוטובוס, ואכן רבי אלחנן ירד מיד מהאוטובוס, ועשה את דרכו רגלית כדי להינצל מאיסור שעטנז. - מעשה זה עם היראת שמים העילאית של רבי אלחנן, נחקק בליבי מימי עלומי, והדבר שימש לו כאבן דרך ביראת שמים לימים הבאים."

דער לונדונער-עילוי

בני ירושלים של מעלה שזכו לשהות במחיצת ה'בריסקער-רב', הטשיבינער-רב וה'חזון איש', הכירו מימי ילדותם את הראב"ד בתור דער 'לונדונער-עילוי'. אחד מהם היה מורי זקני, הגה"צ רבי נטע פריינד זצ"ל, שיבדל"ח היה ידידו הקרוב של הראב"ד רבי משה שליט"א שהגיע מלונדון לארה"ק, וכך סיפר לי בשעתו:

רבים מגדולי ישראל שהגיעו לאנגליה, קבעו אכסניה בביתם של הורי הראב"ד שליט"א, הרבני רבי אשר שטרנבוך זצ"ל שהיה ממשפחה מיוחסת ירא ושלם. הגאונים שפקדו את ביתם היו: רבי אלחנן וסרמן; רבי הירש גליקסון; רבי אהרן קוטלר ורבי אליהו דסלר. ואם הראב"ד הייתה מבקשת תדיר לבניה להסתכל על גדולי הדור שהיו נמצאים בביתם, ואומרת להם 'חזו חזו בני איך נראה גדול אמיתי', התבוננו איך הם מנצלים כל רגע ללימוד התורה.

הגר"מ שליט"א היה מנצל את הימצאותם של ענקי התורה והרוח האלו בסביבתו, והגאונים הללו חיבבו אותו עד למאוד בשל גאונותו המופלאה והייחודית, וכך נעשה מקורב לגדולי ישראל כבר מגיל צעיר מאוד. ובמשקפיים של תורה ובמבט של הלכה, היה מתבונן ועוקב אחר כל תנועותיהם והליכותיהם, ודולה מהבאר הגדולה להשקות ממנה תורה ויראה, לדורות הבאים. גדולי ישראל השתעשעו עם העלם רבי משה, וכינהו בתואר 'עילוי'.

שמו התפרסם באנגליה בילדותו, כאשר בתחרות חיבורים לילדים בכל רחבי אנגליה, נקבע מקומו באחד המקומות הראשונים מתוך מליני ילדים! והיה הדבר לגאווה גדולה למנהלי ומורי בית הספר, וכששמעו על תוכניתו לעזוב את הבית הספר כדי ללכת ללמוד בישיבה קדושה, נתמלאו בזעם רב וניסו לפעול להניאו מכך. במסגרת פעולותיהם פנו לקרן מלגות הממשלתי של בריטניה התומכת בתלמידים מוכשרים שעתידים לפניהם, והשיגו מהם מימון עבור משה הצעיר ללימודים בחינם באוניברסיטה עם מילגה חודשית קבועה, אולם הגר"מ שליט"א בשלו 'נפשי חשקה בתורה' - ולא אבה לשמוע על צד כזה, וזאת כמוכן אף במושגים של הימים ההם כאשר לא היה הדבר מובן מאליו, במיוחד בחו"ל ללכת ללמוד בישיבה קדושה, וכ"ש לא במסירות נפש. וכשבאו הדברים לאוזני ראב"ד לונדון הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, אמר: 'מובטחני בו שיהיה מורה הוראה בישראל ועוד לגדולות הוא נוצר'.

ובכך לא תם הסיפור: נסיונות הנהלת בית הספר להביא אליהם את רבי משה לא תמו, ופנו למשטרה בדרישה להעמיד למשפט את האם הצדקנית, על שאינה שולחת את בנה לבית הספר, והמשטרה פתחה מיד בחיפושים אחר רבי משה - והמשטרה פקדה את ביתם כמה

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

ככה מתחילים יום טוב במיוחד

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

ביקרתי בניו יורק, קבעתי ראיון עם יהודי עשיר, להתרימו למוסדות תורה. נסעתי למנהטן, גורד שחקים ענק. איזו כניסה, אלו עמודים, איזה הדר. אבל איפה הוא? בקומה השישים

פנינים מהגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצוק"ל על הגדה של פסח

לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל

אני מנהל קופת גמילות חסדים קטנה. לא להתלהב, יש תור גדול והכסף פוחת והולך. מדוע? כי לא עומדים בזמני התשלום. קצת קשה לחנך את הדור. התחלתי בחינוכו של אחד, וטרם סיימתי. אבל זו רעה חולה. הכתוב אומר "לווה רשע ולא ישלם" (תהילים לז, כא). ופרש"ב"תפארת ישראל" (אבות פ"ג מ"ט) שלא נאמר שהלווה ואינו משלם, רשע. אלא שהלווה ואינו יודע מהיכן ישלם, משעת ההלוואה רשע הוא! טוב, אין זה עסקי. שהרי המשך הפסוק: "וצדיק חונן ונותן", אף על פי שידע הוא שלא מחזירים...

אבל מה, ראשית חייב אני לציין, שהרוב עומדים בלוח הזמנים. אבל מאלו שלא, הייתי מצפה שיתקשרו יום קודם. יודיעו: יש לנו חוב, הגיע מועד הפירעון, ונתקענו. אין בידינו, לא נוכל לשלם. אנו מבקשים דחיה. ברצון, הלא ייעוד הגמ"ח לעזור, להקל. אמרו למתי, לכמה זמן, ונעדכן את מצב הגמ"ח. אבל יש שמתעלמים. התחייבו, אז מה. כבר קיבלו, ודיים. אמנם "פריעת בעל חוב, מצוה". אבל הרי מלאים הם מצוות כרימון, תהיה להם מצוה אחת פחות.

וזה, מקומם. זו, כפיות טובה!

וזהו שאנו אומרים: "לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל לשבח לפאר לרומם להדר לברך לעלה ולקלס". מהי הקדמה זו? מדוע לא פותחים מיד בהלל ובשבח: "הללו עבדי ה' - בצאת ישראל ממצרים!" ושאלה נוספת: וכי ביכולתנו להודות ולהלל, והלא אומרים אנו ב"נשמת כל חי" שאילו פינו מלא שירה כים ולשוננו רנה כהמון גליו אין אנחנו מספיקים להודות ולו על אחת הטובות!

וקושיה אחת מתרצת בחברתה: אכן כן, אין ביכולתנו להודות ולהלל ולו על טובה אחת ופרטית, ומכל שכן על יציאת מצרים ומכלול נסיה. "ולפיכך, אנו חייבים", מצויים ביתרת חובה תמידית, אבל לפחות מתקשרים ומודיעים שאין ביכולתנו לשלם חובנו במלואו, ואיננו פורעים אלא כטיפה מן הים וכרסיס מהמון גליו!...

מקימי מעפר דל, מאשפת ירים אביון

הדל שוכן בעפר, מבוסס באשפות, וכשיזכה ירימו ה' אל על, להושיבו עם נדיבי עמו. הידעתם מה ההבדל בין מי ששוכן בעפר למי שמתרומם לגבהים - אני יודע. חוותי זאת.

ביקרתי בניו יורק, קבעתי ראיון עם יהודי עשיר, להתרימו למוסדות תורה. נסעתי למנהטן, הגעתי לכתובת, גורד שחקים ענק. איזו

כניסה, אלו עמודים, איזה הדר. אבל איפה הוא? בקומה השישים. נשאתי את ראשי. ניסיתי לשער היכן זה. החלונות נראו כנקודות זעירות. טוב, נכנסים. עולים במעלית, מגיעים, המזכירה מאשרת, נכנסים. חלון ענק, העיר פרושה כעל כף היד. הסתכלתי למטה. הרחוב נראה כסרט צר. המכוניות כציפורן, האנשים כראשי סיכה. ואז הבנתי - כששורצים למטה, על הקרקע, מתפלשים באשפה. כל דבר נחות נראה גדול וחשוב, והדברים הגבוהים, הרוחניים, נראים כה קטנים. אין ספק במה בוחרים לעסק: בדברים הממשיים והגדולים... אבל כשזוכים ועולים, ומתבוננים למטה, רואים כמה זה קטן וזעיר - ואין ספק במה בוחרים לעסק - בדברים הממשיים והגדולים!

מאשפת ירים אביון

אשפה זו, מה טיבה. מצינו משל נאה עליה. אשה נטלה ידיה לסעודת שבת. הסירה את הטבעות והניחה על השלחן. קמה לטול ידיים ואכלה, ואת הטבעות שכחה. אכלו, שתו, נותרו שירים. צרו את המפה וניערוה לאשפה. עם הטבעות.

השמש הכתה בעוז, וניחוח המאכלים עלה באפו של התרנגול. הדס, והחל לנקר. אח, ענג שבת. ברבורים שליו ודגים, ותוספות מכל המינים. והנה, חפץ זוהר, טבעת זהב. נקר: נקשה, וחסרת טעם. השליכה בתעוב, אין בה תועלת, נפנה לנקר בנתח בלבוסין, תאוה לחיך. והנה טבעת יהלום. ניסה ללעוס, קשה כאבן. שמטה, ופנה אל שיירי הבשר.

כמוהו, אלו המנקרים אחר תאוות ומאוויים. וכשתבוא לידם מצוה מאירה ויקרה, אינם מודעים לערכה!

למועדים ולרגלים אחרים הבאים

בתחנת חדרה עליתי לאוטובוס המאסף שהגיע מחיפה ונסע לבני ברק. האוטו היה מלא וגדוש, ונסעתי בעמידה. לידי עמד יהודי חרדי, וכל הדרך שר בלחש וטופף ברגלו כרוקד. הסתקרנתי. שאלתי על מה השמחה,

ואמר: "אני נוסע לחתונת בן אחי בבני ברק", ואם כן הכל מובן! אם הוא נוסע לחתונה, הוא כבר עלול ושמח!

ואנו, הלא הולכים מחיל לחיל: מפסח לשבועות, משבועות לסוכות, משמחה לשמחה, אפשר לרקוד בדרך, לעלו ולשמוח! ויותר: הן הולך האדם ונוסע אל בית עולמו, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה" (ברכות ז' ע"ה), ואיך לא יעלו בדרך, לא ירקדו משמחה!

וזהו שאמרו, שיש שהם "בני העולם הבא" (תענית כב ע"א, ועוד). ומהו יחודם, והלא "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" (סנהדרין צ ע"א) - אלא שכל ישראל והם שמחים כבר כאן!

וששים בעבודתך

אמר לי פעם הרב מפונוביז' זצ"ל: "ר' יעקב אני איני נבהל מכישלונות, ואיני נרעש מנפילות. שבע יפול צדיק, וקם (משלי כד, טז) כתוב. גם בנפילה, בגדר צדיק הוא. העיקר שיקום. אל תבט מאחריך, מה דהוה הווה. אבל על כשלוך אחד איני יכול לסלוח לעצמי, איני מוצא לעצמי מחילה - יום אחד פנה אלי ה"חפץ חיים" זצ"ל ואמר לי: "משיח עומד לבוא בכל רגע, ואתה כהן, האם יודע אתה הלכות בית הבחירה!?! הלא הלכה מפורשת היא, שכהנים שיודעים משמרתם

בתחנת חדרה עליתי לאוטובוס
המאסף שהגיע מחיפה ונסע לבני
ברק. האוטו היה מלא וגדוש,
ונסעתי בעמידה. לידי עמד
יהודי חרדי, וכל הדרך שר בלחש
וטופף ברגלו כרוקד. הסתקרנתי.
שאלתי על מה השמחה

אסורים לשתות יין שמא יבוא משיח וימצא פסול לעבודה (תאנית ז' ע"א). מכל שכן שצריך שיהיה בקי בהלכות עבודה!"
ילדות היתה בי, וענית: "רבי, מה הדמיון! השיכרות, פסול הגוף היא. אבל אי ידיעת ההלכות, מה בכך - אעמווד ליד הרבי, הלא גם הרבי כהן, ואעשה כמעשיו!"
ואני מייסר עצמי, איך ענית כך -
איזו עזות היא, לחשב שיניחוני בבוא הגאולה להיות בסמוך ל"חפץ חיים", במחיצתו! שאזכה שם לראותו...
(מתוך והגדת הגדה של פסח הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצוק"ל)

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורי משניות על מסכת
שביעית לתוכנית קניין שביעית

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

מאחר שכל הפתרונות לא סייעו לו עדיין להיחלץ משביו, החל להשליך חפצים שהיו במשרדו, מאפרות, עטים, פנקסים, אבל האנשים שעליהם נחתו החפצים הללו, עדין לא החליטו להרים את ראשם למעלה, ולהסתכל מהיכן הגיעו החפצים

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על התשובה לכל השואלים 'למה זה מגיע לנו?'

כשנתבונן בפרשת השעבוד במצרים, אומר הרב דוד יצחק נבנצל זצ"ל, נגלה שגם התהפכה התמונה מן הקצה אל הקצה, ואם פרעה חשב שדבר פלוני יגרום לעם ישראל להיות שקועים חזק יותר בעבודת הפרך שלו, הרי שדווקא דברים אלה, דווקא הם, הביאו לגאולה ולישועה.

הנה כמה דוגמאות.

כפי העינוי וקושי העבודה, כך עלתה והתגברה שוועתם של בני ישראל, ויצאה מעומק ליבם, ולכן נשמעה ונתקבלה, כפי שנאמר בפסוק.

הדאגה והפחד שקננו אצל פרעה ממושיע של ישראל, הביאו לטהרתה של בתיה מהעבודה הזרה, ועל ידי כך זכתה להציל את משה, ולגדלו בבית פרעה, עד שיצא לראות בסבל אחיו, וביקש להושיעם.

רצון פרעה להמית את משה הביא לבריחתו למדין, מקום שבו מצא את מטה האלוקים, והתרחש לו הנס בסנה, ושם גם קיבל את דברי הבוואה והשליחות מאת ה' להצלת בני ישראל ממצרים.

עיקשות ליבו של פרעה, גרמה לריבוי המכות בתוספת הניסים הלויים שהתרחשו בכל מכה, מה שהביא לחיזוק האמונה אצל בני ישראל, ובהסכמתם לצאת למדבר, בהנהגת משה רבנו.

כמה מאושר הוא האדם היודע לצפות בתמונה ו'לקרוא' אותה כשהיא מונחת במצב ישר, ועושה את רצון בוראו בתמימות, ובשימת לב תמידית.

בתקופה זו, שבה מתגברות הצרות רח"ל, וייסורים רבים פוקדים את בני האדם, באים אלינו אנשים ושואלים: "למה זה מגיע לנו?"... שמעתי פעם סיפור מהגאון רבי יעקב גלינסקי, ויש בדבריו תשובה ברורה וחותרת לשאלה הנ"ל.

בילדותו, סיפר הגר"י גלינסקי, התגוררו ליד ביתנו שכנות שלא ידעו לקרוא וכתוב. הן התכנסו מידי לילה לצידה של אימי ע"ה, שכמובן ידעה את מלאכת הקריאה, ובקשו שתקרא בפניהן מתוך העיתון מה התרחש בעולם.

יום אחד הקדימה אחת השכנות לבוא, הרימה את העיתון מהשולחן והסתכלה בו. לפתע היא מרימה קול צעקה וצווחה, ואימי, שהיתה עסוקה בעבודות המטבח, ניגשה אליה בהיללות ושאלה מה קרה.

השכנה הצביעה על תמונה שהופיעה בעמודו הראשון של העיתון, וצעקה: "איך את מסוגלת להתעסק עכשיו בקילוף תפוחי אדמה, בשעה שבעיתון מופיעה תמונה של אנייה שטבעה, ומי יודע כמה אנשים נספו באסון הנורא הזה!"

התפלאה הרבנית גלינסקי על הדברים, כיון שכאשר עברה על כותרות העיתון באותו בוקר, לא ראתה שם תמונה של אנייה טובעת.

כאשר התקרבה הרבנית אל השכנה וביקשה לראות את התמונה, היתה צריכה להתאפק בכוח כדי לא לפרוץ בצחוק.

השכנה ברוב סכלותה, ומכיוון שלא ידעה לקרוא, החזיקה את העיתון בצורה הפוכה, ולכן גם התמונה שבה הופיעה האנייה, נראתה הפוך, והציגה את האנייה כטובעת בים...

ובמציאות, היתה זו אנייה מפוארת שיצאה להפלגת הבכורה שלה מנמל האם באנגליה. הצלם שהנציח את ההפלגה, ביקש להראות את יופייה ואיכויותיה של הספינה החדשה, וזו גם היתה הסיבה שהעיתון פרסם את התמונה.

לא טביעה היתה כאן, ולא אסון: אלא פריחה והתחדשות. צריך רק לדעת איך לקרוא את התמונה, ובאלו משקפיים להתבונן בה.

יש בסיפור זה דברי תשובה נאותים לכל אלה הבאים ושואלים למה באה עליהם הצרה. התשובה היא, שיש להם טעות גסה בפיענוח התמונה שלפניהם.

הם סבורים שצרה התרגשה עליהם, אבל האמת היא שלא צרה היא זו, אלא טובה גדולה מאת השי"ת, העטופה בסימנים וברמזים שאינם מוכרים לנו.

הוא הוציא ממגירתו שבמשרד כמה סוכריות, והשליך לעבר הרחוב. האיש היה בטוח שברגע שהסוכריות תפגענה באנשים, הם ירימו את עיניהם אל על, כדי לראות מי הוא זה שהשליך את הסוכריות

יקרה, אבל כיון שלא מצא פתרון אחר, החליט להשליך את האבן לרחוב. מי שהאבן תנחת על ראשו, בוודאי יהיה מוכרח כבר להסתכל למעלה...

וכך הווה, האבן הושלכה ופגעה העובר אורח, שהזעיק מיידית את המשטרה. הדבר הראשון שעשו השוטרים הוא להסתכל למעלה ולראות מי השליך את האבן לרחוב.

וכשהסתכלו למעלה, הבחינו בידיו המושטות לעזרה של האיש שנתקע בקומה החמישים.

כך גם דרכו של הקב"ה, אבינו אב הרחמן. בתחילה הוא נותן לאדם מתנות, משפיע עליו שפע בלי די, ומצפה שהאדם ישים אל ליבו שהמתנות ניתנות לו על ידי הבורא, וישפר את דרכיו ומעלליו.

רק כאשר האדם אינו שותף ליבו לכך, מנסה הקב"ה לעורר אותו באמצעות הצרות והמועקות שהוא מביא עליו.

ועל כל אחד מאיתנו מוטלת החובה, אמר הרב רוזנטל, להתבונן בחצי הכוס המלאה הניתנת לו מן שמיא, ולא לחשוב רק על הצרות האופפות אותו.

(מתוך הגדה של פסח - חישוקי חמד)

הרה"ג רבי זאב רוזנטל זצ"ל, מחשובי התושבים ברמת אלחנן, דיבר לפני בני משפחתו על עניין הייסורים, ועל על כך שהאדם מתעורר רק כשאר נוחתים עליו ייסורים, ואילו כשהשי"ת משפיע עליו טובות ומתנות ללא סוף, אין הוא מתבונן בכך, ואינו מתקרב לה בעקבות החסדים הגדולים הללו.

הוא המשיל את התופעה הזו של אי שימת לב לחסדי השי"ת, לאדם שנתקע בקומה החמישים באחד מגורדי השחקים באמריקה. היה זה בשעה שכל המשרדים כבר היו סגורים, ולכן איש מעובדי המשרדים בקומה, ובקומות הסמוכות, לא היה כבר במקום.

היחידים שהיו יכולים להושיעו, הם עובדי האורח שהתהלכו ברחוב למטה, במרחק כמאתיים מטרים ממנו. למרות הבדלי הגובה בינו ובין הרחוב, ניסה לעורר את תשומת ליבם של העוברים והשבים, צעק ככל שגרונות הרשה לו, ואף הניף בסודרו.

אבל אף אחד לא שמע אותו.

מה עשה?

הוא הוציא ממגירתו שבמשרד כמה סוכריות, והשליך לעבר הרחוב. האיש היה בטוח שברגע שהסוכריות תפגענה באנשים, הם ירימו את עיניהם אל על, כדי לראות מי הוא זה שהשליך את הסוכריות, ואז יבחינו בו, ויבואו להצילו.

ברם, גם לאחר שהסוכריות פגעו באנשים, הם לא שאלו שאלות מיותרות, אכלו את הסוכריות, ולא היה אכפת להם מאין נזרקו.

כיון שראה שבכך לא יודע, החל להשליך חבילות של דולרים. אבל גם אלה לא עוררו משום מה את העוברים והשבים להסתכל מה למעלה מהם, ולראות מי הוא זה ואי זה הוא המשליך עליהם את הכסף.

גם חפיסות שוקולד שהשליך לרחוב, עדין לא הביאו אליו את שימת הלב המיוחלת.

מאחר שכל הפתרונות לא סייעו לא עדין להיחלץ משביו, החל להשליך חפצים שהיו במשרדו, מאפרות, עטים, פנקסים, אבל האנשים שעליהם נחתו החפצים הללו, עדין לא החליטו להרים את ראשם למעלה, ולהסתכל מהיכן הגיעו החפצים.

גם כאשר החל האיש לזרוק אבנים קטנות, עדין לא עלתה דעתו של אף אחד להרים את עיניו ולהביא לעבר הקומות הגבוהות של הבנין. האיש היה כבר על סף ייאוש. לפתע הוא מצא במשרד אבן גדולה שהובאה פעם למשרד כמתנה מעורך דין מפורסם. היתה זו אבן

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

תלמיד חכם אחד סיפר לי שהזמין פעם לביתו חשמלאי, לטפל בחוטים שנשרפו ונקרעו. הוא עבד באדיבות ובעדינות מיוחדת, ואחר כך סידר את הכל, והשאיר בית נקי ומצוחצח. כשסיים, אמר לו התלמיד חכם: "שמע, כואב לי עליך!". החשמלאי לא הבין. "מה קרה? עשיתי משהו לא טוב?" "עשית יותר מדי טוב... חבל עליך! אתה מתבזבז..."

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א על כוחותיו של כל אחד

"ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא י"ט, י"ח)

זה כלל גדול בתורה

ימי הספירה החלים בימים אלו, הם גם ימי אבלות על פטירת תלמיד רבי עקיבא, כפי שמספרים רבותינו (יבמות סב ע"ב): "שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכלם מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם". מעניין לראות, כי בפרשת השבוע הנקראת בתקופה זו, אנו קוראים את הפסוק: "ואהבת לרעך כמוך", שעליו דרש רבי עקיבא את דרשתו המפרסמת: "ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה" (בראשית רבה כד, ז). הבה נתבונן בקורות חייו של רבי עקיבא, ונעקוב אחר דרך צמיחתו של התנא הקדוש.

תחילתו מר וסופו מתוק

אדם שמוכן למסור את כל כולו בשביל התורה, זוכה שהיא תינתן לו במתנה, כמו שנאמר "וממתנה נחליאל" (במדבר כא, יט). רבי עקיבא זכה להיות המעמיד של כל התורה כולה. הוא העמיד תלמידים שלימדו את התורה לישראל, ומפיהם אנו חיים. הוא היה בן גרים, ורק בגיל ארבעים התחיל ללמוד. אבל התורה הקדושה מונחת בקרן זוית, וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול (קדושין סו ע"א). אף אחד אינו יכול לומר 'איני יכול'!

הכרתי אנשים אנאלפבתים. אפילו לקרוא א"ב לא ידעו! הם באו לשיבה, התחילו מהתחלה ממש - וכיום הם גאונים! הם מסרו את נפשם כדי ללמוד, ומי שמוסר נפש, מקבל מתנה מהקב"ה!

בני ישראל יצאו ממצרים "ביד רמה" (שמות יד, ח) - "יד רמה" רמז ליורה דעה סימן רמ"ה, העוסק בהלכות תלמוד תורה, ושם נאמר: "הכל חייבים בתלמוד תורה, בין עני ובין עשיר, בין בעל חולאים ובין בעלי בנים וכיוצא בכך".

"ביד רמה", היינו בכח התורה, יצאו ישראל מגלות מצרים - ו"ביד רמה" עתידים הם לצאת מהגלות הנוכחית. החיזוק בתורה הוא הכח והעוצמה שלנו, בו תלויה גאולתנו! (ראה ב"אור החיים" הקדוש שמות כז, כ, וב'משכני' שמות ח"ב עמוד רז).

כשאדם יושב ולומד, על אף שקשה לו, יש לו יסורים והוא צריך פרנסה - או אז הוא זוכה!

על התורה הקדושה אמרו חז"ל (דברים רבה ז, ג): "תחילתו מר וסופו מתוק".

בתחילה אדם מרגיש: מר לי. אבל ככל שזה מר בתחילה - כך זה מתמתק בסוף. סופו של אדם להרגיש את מתיקות התורה. הדבר בדוק ומנוסה! את המסר הזה ביקש הקב"ה להעביר לעם ישראל במרה: הם מרגישים מרירות. רק עכשיו קיבלו את התורה, ועדיין מר להם איתה. הם עדיין לא מרגישים את המתיקות - אבל סופם שירגישו.

"שם נסהו" - הקב"ה מנסה אותם שם.

מנסה אין פירושו רק מבחן. אצל דוד המלך כתוב, שכאשר הליבשוהו בבגדי שאול ובקסדה, הוא אמר: "כי לא נסית" (שמואל א יז, לט) - לא התרגלתי לדברים האלו. אני לא מורגל ולא יכול.

כשהקב"ה מנסה את ישראל הוא רוצה לתרגל אותם בכל מיני ניסיונות, כדי לעשותם מוכשרים לתפקידם, שימלאו אותו על הצד הטוב ביותר. הניסיון מרגיל את האדם למצב מסוים.

כאן הרגיל הקב"ה את ישראל ל"תחילתו מר וסופו מתוק". על אף שכעת הם עדיין אינם יכולים לחוש את מתיקות התורה, והיא מרה להם, סופם להרגיש במתיקות! זו דרכה של תורה!

התנא באבות (ו, ד) אומר: "פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, ובתורה אתה עמל. אם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה, וטוב לך לעולם הבא" - אשריו כבר בעולם הזה. הוא אינו צריך לחכות

אין להתייאש!

הגיע אלי בחור בן עשרים ושלש, והתלונן: "אני נמצא כאן כבר כמעט שנה, ולא מבין כלום. אין לי שכל, אין לי כשרון. אני לא מסוגל!" הוא התחיל לבכות: "אני רוצה להבין ולזכור, ולא מצליח!".
"אתה רוצה לזכור?", שאלתי אותו - "מצוין! הרצון הקדוש הזה הוא מה שהקב"ה רוצה ממך! הוא רוצה את המאמץ שלך. הוא רוצה שתחזור שוב ושוב עד שתזכור!".

לא חלפו שלושה חדשים והבחור בא אלי שוב. הפעם יש לו חידוש לומר לי. מרן פסק ככה ב"בית יוסף", וב"שולחן ערוך" לא פסק כך... הוא התחיל להתפלפל...
עצרתי אותו ושאלתי: "מאיפה החידושים האלו?".
"כתבתי אותם".

"אאה... אתה כן זוכר?".
"כן".

הוא שכח רק דבר אחד - שלפני שלושה חדשים הוא רצה ללכת כי טען שאינו זוכר כלום...

אדם שאינו נותן ליאוש להשתלט עליו, זוכה לקבל מתנה מאת ה'!

ולאחיו יאמר חזק

תלמיד חכם אחד סיפר לי שהזמין פעם לביתו חשמלאי, לטפל בחוטים שנשרפו ונקרעו.

הוא עבד באדיבות ובעדינות מיוחדת, ואחר כך סידר את הכל, והשאיר בית נקי ומצוחצח.

כשסיים, אמר לו התלמיד חכם: "שמע, כואב לי עליך!".

החשמלאי לא הבין. "מה קרה? עשיתי משהו לא טוב?".

"עשית יותר מדי טוב... חבל עליך! אתה מתבזבז! חשמלאים יש הרבה, אבל אם תשקיע את השכל שלך בלימוד, עם המידות האציליות שלך, אתה יכול להפוך לתלמיד חכם!".

חלפו שבע שנים. אותו תלמיד חכם השתתף בחתונה. לפתע ניגש אליו אדם לבוש בפראק ובהמבורג, ובירך אותו בחביבות ב"שולם עליכם".

הוא לחץ את ידו וברר בעדינות: "כבודו קרוב של המשפחה?".

"לא. אנחנו ידידים. אבי החתן לומד אצלי בכלל, והזמין אותי לחתונה. כבודו אינו זוכר אותי?".

זה היה החשמלאי ההוא...

"הכל שלך" - אמר החשמלאי - "תפסתי את עצמי וגדלתי. הלכתי ללמוד, עזבתי את כל העבודה מאחורי. אמרתי לעצמי: אם אני יכול להיות תלמיד חכם, אני חייב לעשות זאת. פתחתי כולל, כיום אני רב של קהילה..."

ללמודנו מה כוחו של עידוד.

לפעמים מילה אחת שנזרקת דרך אגב למישהו: 'השכל שלך בהיר מאד... זה שכל של תלמוד. אם תלמד, אתה יכול לצאת משהו גדול...'

פותחת לפניו את הדרך.

אדם יכול לגדול - אבל הוא זקוק לבניין... והבניין הוא קצת פרגון, כמה מלים טובות ומעודדות... "איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק" (ישעיהו מא, ו).

(מתוך הספר 'משכני אחרים')

עד העולם הבא בכדי לחוש את האושר. כשרק יעבור את השלב המר - כבר יוכל להרגיש את שיא האושר!
הכלל הוא, שככל שמר יותר בלימוד - כך תהיה המתיקות גדולה יותר בסופו של התהליך.
מי שנמצא בצער, ולמרות זאת דבק בה' ולומד - עתיד לזכות ל"אשריך טוב לך", ולהרגיש את האושר האמתי ואת מתיקות התורה.

הקושי מעיד על גדלות!

אנשים חושבים: רבי עקיבא נולד צדיק... פלוני נולד צדיק...

אבל זה לא נכון! נשמת רבי עקיבא היתה נשמה עליונה, כל המלאכים רעדו מפניו, וממי הוא הגיע? מגוי, ומי יודע מה אכל ומה שתה ומה עשה עד שהתגייר...

המיוחד ברבי עקיבא היה, שכאשר גילה את התורה, הבין שעליו לשחוק את עצמו הדק היטב - היטב הדק. הוא הבין שעוד טיפה ועוד טיפה יחוררו בלב האבן שלו חור, ואז יזרמו המים כנהר שוטף. ומה איתך? מי אמר שלך אין נשמה גבוהה?!

כשאדם מקבל על עצמו עול תורה, הוא מגלה פתאום שיש לו יכולות שהוא אפילו לא חלם עליהן.

רבי עקיבא לא פחד מבשוות. לא היה אכפת לו ללמוד עם ילדים קטנים, לא היה אכפת לו לשאול שוב ושוב כדי להבין. הוא התבזה פעם אחר פעם, ובלבד שלא יזוז מתורת ה' יתברך.

צריך לדעת שהבושה הגדולה ביותר שישנה, היא כאשר יראה לנו הקב"ה את היכולות שנתן לנו, ואשר לא מיצינו אפילו פירור מתוכן...

אוי לנו מיום הדין, אוי לנו מיום התוכחה! (בראשית רבה צג, י). אלו זעקות שבר נזעק כשיודע לנו דבר זה!...

אנשים טוענים: 'אני לא יכול, קשה לי מאוד, יש לי ניסיונות ותאוות שמפריעים לי. אבי כך, ואמי כך, אחותי, והשכן שלי...'

אך הכל שטויות והבלים. אדם אינו יודע מי הוא באמת!

כשמגיע אלי בחור, ומספר על כל מיני קשיים שיש לו, אני נוהג לומר לו: "כנראה אתה גדול! הקב"ה לא מביא ניסיונות וקשיים לאנשים פשוטים! כנראה שנשמתך גבוהה, ויש בך כח עוצמתי. בידך להחליט אם אתה רוצה להמשיך את החיים כמושחת, או לגדול!"

התגליות שמתגלות לי הן מופלאות! בני אדם שהיו מושחתים ממש, התהפכו ונעשו גדולי ישראל!

כשאותו אחד קיבל על עצמו לדבוק בקב"ה בכל כוחו - אין לתאר כמה גדל! כיום הוא קודש הקודשים! כל הלכלוך שהיה בו נעלם ואיננו!

אנשים אומרים: 'לא נראה לי שזה מתאים לי...'

אוי! כמה אפשר לאבד מה'לא נראה לי' הזה... כמה גדולי ישראל, פוסקי הוראה וגאונים היה עם ישראל מאבד אם היינו שומעים לקול הזה של 'לא נראה לי שאני יכול'...

הצעד הראשון הוא - לא להתייאש מעצמנו.

זה היה כוחו של רבי עקיבא! הוא נזרק מביתו של כלבא שבוע, ישן על תבן, עני מרוד שאין לו כלום - ולבסוף נעשה גדול ישראל, חכם גדול וקדוש עליון. במשך מאה ועשרים שנות חייו האיר את העולם כולו בתורתו.

המבצעים הגדולים של 'דרשו' לכבוד חג הפסח

דרש דוד אבות
33
ש"ח בלבד!

משנה ברורה א'
33
ש"ח בלבד!

ספר המפתח על המ"ב
33
ש"ח בלבד!

מועד לדוד
33
ש"ח בלבד!

האותיות הקטנות: * המבצע לתקופה מוגבלת * דמי משלוח בסך 20 ₪ * אין התחייבות לאספקה לפני חג הפסח
* משלוחים באזורי המרכז החרדיים * ניתן לשלם ב 2 תשלומים

4

מי יודע? המבצע הגדול

ש"לם 99 ₪

וקבל את ארבעת הספרים במבצע הגדול
+ משלוח עד הבית חינם

ניתן להזמין בעמדות נדרים פלוס, או במשרדי דרשו 02-5609000

פנה הרב שטיינמן אל אבי ושאלו: "רבי משה וואס זאגט איר? [מה אתם אומרים?] לאחרונה יש לי יסורים גדולים, השאלה אם כדאי לי לבקש ברכות מאנשים שהקדוש ברוך הוא יסיר ממני את היסורים הללו, כדי שלא יפריעו לי בעבודת השם, או שמא עדיף לסבול אותם כדי שכך אוכל להרויח יותר עולם הבא?"

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמואל".

הסבר נפלא על ענין ציווי תורה זה, אמר פעם הגאון רבי חיים יעקב לוין זצ"ל, בעל 'חיל המלך', בכור בניו של הגאון הצדיק רבי אריה לוין זצ"ל.

המקום להאריך אודות אישיותו הפלאית של רבי חיים יעקב; על עוצם גאונותו ובקיאותו המופלגת בכל מכמני התורה, על צדקת מעשיו וטוב ליבו. אולם רק נציין כי היה תלמיד מובהק של רבותינו: מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, בעל 'אבן האזל', ומרן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, בעל ה'ברכת שמואל', ושניהם שמו עיניהם עליו לגדלו ולחכמו, והיה חביב ונערץ אצלם באופן נדיר. רוב ימיו שימש כאחד מגדולי הרבנים והפוסקים בארצות הברית והשפיע רבות על חיי התורה והדת וצביון היהדות במקום מושבו. בערוב ימיו עלה לארץ ישראל ושימש כרבה של העיר 'פרדס חנה'. רבי חיים יעקב הסביר, מה פשר הציווי לשמוע בקול דברי חכמים, כאשר האדם יודע בוודאות כי ההוראה שהורו לו הוא ההיפך הגמור מן האמת? או יותר נכון, כיצד מסוגלת התורה לחייב אדם להאמין בדבר שהוא משוכנע במאת האחוזים שאינו כן?

הוא הסביר זאת בדרך משל:

שני אנשים נשאלו ביחד איזה צד מרוחות השמים נמצא לימינם, צד

בספר 'אש תמיד', מביא הגאון רבי ישראל מאיר דרוק שליט"א, ראש ישיבות 'תפארת ישראל', אמרה נפלאה בשם מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי זיע"א, להסביר על דרך הדרוש את דברי הפסוק: "יברך יראי השם הקטנים עם הגדולים" (תהילים קטו, יג). כך:

מתי הקדוש ברוך הוא יברך את יראי השם? כאשר הקטנים עם הגדולים! כאשר הקטנים עושים את כל מעשיהם על פי הגדולים! אם פועלים על פי דעת הזקנים שבדור וכפופים להם, רק אז זוכים לבחינה של "יברך יראי השם הקטנים עם הגדולים", מתברכים בשפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם. סוד ההצלחה הוא נטילת עצה מן הזקנים, וכפיפות מוחלטת לדעתם.

מרן ראש הישיבה הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א, רגיל לומר כי עודנו זוכר משנות ילדותו ברוסיה, כי גם הנשים הפשוטות היתה להם הבנה כי החכמה מצויה דוקא אצל גדולי התורה, שהם בחינת 'חכמי דיהודאי' הן במילי דעלמא והן במילי דשמאי, והם ברוחב בינתם יכולים להכריע בכל דבר וענין. כאשר היו באות אל הרב לבקש את הכרעתו אמרו פתגם באידיש: "ווי ס'איז די תורה דארטן איז דא די חכמה". ["היכן שיש תורה יש חכמה"].

"ברוך שבחר בהם ובמשנתם"

בספר 'משנת חכמים', לרבי משה חגיז, אחד מגדולי התורה המופלאים שזרח אורם לפני כשלוש מאות שנה, אשר בעל ה'נודע ביהודה' בהסכמת ספרו כתב עליו: "רב תנא הוא כחד הראשונים!", כותב כך: "זוה כלל גדול אצל אמונתנו אמונת ישראל דבאמונת חכמים הכל תלוי בה!", (סימן תקי). ובמקום אחר כתב: "ואם תראה מי שמפקפק בדבריהם ואפילו בשיחה קלה יהיה בעיניך ככופר בכל התורה כולה", (ראה שם סימן תקיב).

זהו אחד האמונות הבסיסיות עליה מושתתת הדת והאמונה היהודית!

הרמב"ן כותב (דברים יז, יא): "אפילו תחשוב בלבך שהם טועים והדבר פשוט בעיניך כאשר אתה יודע בין ימינך לשמאלך תעשה כמצוותם". זה נכלל בכלל הלאו הנזכר בתורה: "על פי התורה אשר

שמוכיחים מישהו יש לברר ולוודא היטב מה הן רגישויותיו? מה מצבו הכללי? בכלל לא בטוח שניתן להוכיח אותו, לפעמים לא רק שלא יועיל אלא אף עלול להזיק, ולזה צריך שיקול דעת והבנה של רופא מומחה".

חשבתי להשתמש עם דוגמא זו גם בנוגע לעניין אמונת חכמים: אוי לו לחוה הפשוט, שאין לו הבנה בסיסית באופי המחלות השונות ורפואתן, אם יסתמך על הבנתו, ובניגוד לדעת הרופא ישלוף מן הארון תרופה כלשהי שנראית לו כתואמת עבורו, וכמי שתביא לו מזור למחלתו. הרי הוא עלול להחמיר את חוליו ולחרוץ את דינו למוות חלילה.

כל בר דעת מבין, כי דוקא רופא שהתמחה שנים ארוכות בתחום הרפואה, שלמד לעומק את מהות המחלות, טבען של התרופות והשלכותיהן, ובנוסף מכיר היטב את מכלול מצבו של החולה, יכול ומסוגל להכריע איזו תרופה תועיל לכל מחלה ובאיזה מינון מדוייק זקוק לה כל חולה וחולה.

כך גם צריכה להיות הגישה כלפי חכמי התורה וזקני הדור: חז"ל אומרים: "אסתכל בה באורייתא וברא עלמא" (זוהר הקדוש, פרשת תרומה). כל הבריאה נבראה כמתכונת תואמת לתורה הקדושה וקיום מצוותיה, וכל ההתנהלות בה אמורה להיגזר ממנה, והיא זו שמדריכה ומנווטת כיצד להסתכל על כל דבר בבריאה בצורה נכונה, תכליתית ואמיתית. לכן רק חכמי ישראל וגדולי התורה שהתמחו בתורה מסוגלים בעיניהם, עיני הבדולח, להכריע על ימין שהוא ימין ועל שמאל שהוא שמאל.

רק הם השואבים את כל השקפת עולמם מהתורה, מסוגלים להבחין בין קלא אילן לתכלת, בין מעשה אשר יעשה למעשה אשר לא יעשה. כי באמצעות חכמת התורה כל מכלול הבריאה בוחקת למול עיניהם בצורה מפוקחת ובהירה. התורה פתחה בפניהם צוהר להבין הבנה חודרת ומעמיקה, נקיה וטהורה, על כל דבר שמביטים בה. אדם שלא זכה להגיע לדרגתם של גדולי התורה וזקני הדור, ועומד ומערער על החלטה או הוראה שהורו, דומה לאותו חולה נבער מדעת, גס רוח, שמעולם לא רכש זיק הבנה ברפואה, ומתיימר לחרוץ את גורלו בידו, ליטול תרופה פלונית, או להימנע מלקיחת תרופה אלמונית...

מין ה'חזון איש' זצ"ל הגדיר זאת בשפתו (ספר 'אמונה ובטחון' פרק ג): "הנטיה להגן על כבוד עצמם, תאיץ במ לחפש מומין בחכמי התורה, ולפי קטן דעתם נדמה להם כי אמנם החכמים הם במדרגה התחתונה והם נמצאים ברום המעלה, כי טבע הגאווה לנוח בחיק כסילים, כי בחיק זה מנוחתם עריבה, ומה אפשר לתבוע מזה שלא טעם טעמה של חכמה".

הם סבורים באויליותם, כי הם מציאותיים יותר, חכמים ומבינים יותר מגדולי ישראל, והם הם העומדים ברום המעלה. אך זהו פרי תוצרת של טיפשות וגאווה - קובע ה'חזון איש'.

עלינו להפנים ולהחדיר להכרתנו ואמונתנו, כי חכמי ישראל רואים את המציאות כמות שהיא, התורה פיתחה בהם רוחב בינה ואפיקי השכל, ורק הם יודעים להצביע על ימין שהוא ימין ועל שמאל שהוא שמאל,

דרום או צד צפון? השיב האחד צד דרום לימיני, נענה השני ואמר דוקא צד צפון לימיני. האם בהכרח שאחד מהם משקר? בודאי שלא! הלא בהחלט יתכן כי כל אחד מהם עומד בכיוון שונה, הראשון פניו למזרח ונמצא ימינו פונה לצפון, ואילו השני פניו למערב ומשום כך ימינו בדרום. אך כאשר יעמדו בכיוון אחד אז יסכימו בודאי על תשובה אחידה.

הנמשל, הטעים רבי חיים יעקב, הם חכמי ישראל וזקני הדור. פעמים נראה לאדם כי הוראותיהם אינם מובנות וכי היו צריכים לומר אחרת. אין זה משום שדעתו היא הנכונה, עליו להבין כי הוא פשוט אינו עומד בכיוון הנכון, וכי זה מה שגורם לו להיות משוכנע במזאת האחוזים כי החכמים טעו בדבריהם.

אילו היה עומד גם הוא בכיוון הנכון, לצד חכמי התורה וזקני הדור, ומביט כמותם על הדברים, בצורה נכונה, מהמיקום הגבוה בו הם עומדים, ומבעד למשקפי התורה הבהירים שלהם, גם הוא היה רואה את הדברים בצורה שונה ומפוקחת, ומסכים על ימין שהוא ימין ועל שמאל שהוא שמאל, וידע להצביע בבירור שקולעים הם אל האמת, וכיצד דעתם נגזרת אך ורק מדעת התורה הקדושה, ודרכם מנווטת ומנווטת על פי רצונו יתברך בלבד.

ברוח הדברים, סיפר הגאון רבי ישראל זיכרמן שליט"א, רבה של אחוזת ברכפלד במודיעין עלילית:

שמעתי מאחד הרופאים שטיפלו בהגאון הצדיק רבי דוב יפה זצ"ל, משגיח ישיבת 'כפר חסידים', בערוב ימיו בבית החולים, כי כאשר ניגש יום אחד לתת לו תרופה מסויימת, הוא בירר אצלו קודם כנהוג אם יש לו רגישות לתרופות אחרות, ובאיזה תרופות הוא מטופל כעת. שאל המשגיח את הרופא בחיוך: "למאי נפקא מינה? הרי אתה רוצה להעניק לי תרופה זו ומה משנה איזו רגישות יש לי לתרופות אחרות, או מה אני לוקח מלבד תרופה זו?"

הסביר הרופא למשגיח בהרחבה: "תראה, לפני שמעניקים לחולה תרופה מוכרחים לדעת את כל מכלול מצבו של החולה; לפעמים שילוב תרופה ממשפחת תרופות מסויימת עלולה לבטל השפעת תרופה אחרת. לפעמים תרופה אחת מועילה ללב אך מזיקה במצבים מסויימים לכליות, או לחילופין תרופה שמועילה לתפקוד הכבד מזיקה במצבים מסויימים למעיים. כך כל תרופה ותרופה ושיקוליה ופרטיה, ולכן אסור בשום פנים לתת תרופה לחולה לפני שמוודאים את מצבו המדוייק".

כשיצא הרופא מחדרו, פנה המשגיח למקורבו ששה סמוך למיטתו, ואמר: "שמעת איך נותנים תרופה? כשהולכים לתת תרופה לחולה מוכרחים לדעת את כל המכלול שלו! ניתן ללמוד מזה הרבה לעבודת השם!"

"לדוגמא", אמר המשגיח, "בענין תוכחה. כשיש צורך על פי הלכה להוכיח מישהו. יש כאלה הנוהגים להוכיח בפראות, בהתפרצות, ללא מחשבה מדוקדקת על כל מכלול הבעיות שעלולה התוכחה לגרום לזה שהוכיחוהו, או מה מצבו הרוחני הכללי, ולא משקללים רווח למול הפסד".

"מדברי הרופא למדנו היום", אמר המשגיח, "כי דבר ראשון לפני

ואילו אנו קטני ההשגה ומיעוטי השכל ראיתנו מצומצמת וצרה משלהם. נוראים הדברים שכתב מרן ה'סטייפלער' זצ"ל, בהקדמת ספרו "חיי עולם" (חלק א): "ופוק חזי מלפני כמאה וחמישים שנה, בכל מקום שפרקו ויצאו לתרבות רעה לחרפות ולדראון עולם, תחילת קלקולם היה לבזות תלמידי חכמים וגדולי ישראל, ואחר כך הלכו מדחי אל דחי באין מעצור, רחמנא ליצלן".

נקודה זו, היא מהדברים הצריכים חיזוק תמיד, ובפרט בדורות האחרונים דור 'עקבתא דמשיחא', לחלוק כבוד לתלמידי חכמים, ולהתבטל ביטול מוחלט כלפם וכלפי דעתם. זוהי אמונת חכמים!

כשה'חזון איש' קבע שיהיו ילדים

בספר השיחות של הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר, מביא בשם ראש הישיבה מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שהיה רגיל לומר, כי הטעם שמוצאים אנו מנהיגי קהילות ואדמו"רים חסידיים שיש בכוחם לחולל מופתים גלויים, הוא משום שאלו הסורים למרותם מאמינים בהם בלב שלם ומתבטלים כלפיהם ללא כל שמץ של פקפוק וערעור, והתבטלות זו מעניקה להם כח לחולל מופתים וישועות מעל דרך הטבע.

כעין זה התבטא פעם גם מרן ה'חזון איש' זצ"ל באוזני מקורביו, כששמע אותם מתלחשים בהתפעלות אודות 'מופת' שנעשה לפלוני על ידו. הגיב ואמר להם ה'חזון איש' אודותיו: "עָהָר פְּאָלְגֵט חכמים מוז עָהָר מצליח זיין!", "[היודי שמציית לחכמים מוכרח הוא שיצליח]".

זהו כוחהגדול של התבטלות לחכמים! כשקיימת התבטלות אמיתית לגדולי תורה, מלבד הזכיה הגדולה כשלעצמה לזכות להיות מונהגים על ידם בחכמה ותבונה, הרי המאמין אף מעניק להם כח על טבעי

אבי מורי זצ"ל, שנוולד בעיירת פרשבורג הכבודה בהוגריה, עיר מלאה חכמים וסופרים, ינק שם בילדותו רוח דומה של רחישת כבוד והתבטלות לתלמידי חכמים. היראים והחרדים שם חלקו כבוד מופלא לתלמידי חכמים והיתה להם יראה עצומה כלפיהם, ועובדה זו השפיעה עליו מאוד.

כאשר נפרד אבא מאביו הקדוש רבי דוב זצ"ל הי"ד, טרום פרוץ השואה, בפעם האחרונה שראה אותו, ציווהו כי ירבה להסתופף בצילים של גדולי וצדיקי הדור, ושלא תעבור עליו תקופה מבלי שיכנס לגדול בתורה. אביו ידע היטב כי זאת תהיה הערובה היחידה להישארו ירא וחרד ומדקדק במצוות כראוי גם כשהוא רחוק ממנו, בעת טשטוש הדעות דאז, ימי קום המדינה.

ואכן, בכל עשרות השנים האחרונות, לא עבר על אבא חודש מבלי שעלה להסתופף בצילו של אחד מגדולי הדור. עד השנים האחרונות, בגילו המופלג לאורך ימים טובים, למרות הקושי הגדול הכרוך אצלו בעליית מדרגות, היה סר מידי ראש חודש למעונו של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, התפלל מנחה בביתו, עבר לפניו והזכיר את שמו לברכה, ומידי פעם אף התייעץ עימו על ענייניו האישיים.

אבי זצ"ל עוד זכה להסתופף בצילים של רבותינו ה'חזון איש', הרב מבריסק, הרב דסלר, רבי אייזיק שר ועוד, והכיר גדולי תורה מהדורות שלפנינו, ותמיד ציין כי אצל הרב שטיינמן הרגישו כמו במחיצת ענקי הרוח שיירי כנסת הגדולה בדורות עברו. כבר לפני ששים שנה ראו בו כי אינו איש מן השורה... ראו עליו רוממות מיוחדת במינה, דביקות בתורה, קדושה ופרישות עילאית, אמת מזוקקת, חכמה נדירה ויראת שמים צרופה. לכן יראת הכבוד שרחש כלפי הרב שטיינמן, למרות היותו כמעט בן גילו, היתה בהתאם. הוא נכנס לפניו בכזו אימה ופחד, חיזור כסיד, ועמד לפניו כעבדא קמיה מרא.

גיסי הגאון רבי יצחק זאב זמורה שליט"א, התלווה אל אבי זצ"ל לפני שנים אחדות בעת שביקר את ביקורו החודשי בבית הרב שטיינמן. הוא סיפר לי, כי כאשר עברו הציבור לאחר התפילה לפני הרב שטיינמן, הוא פנה אל אבי ושאלו: "רבי משה וואס זאגט איר? [מה אתם אומרים]? ברצוני לשמוע את דעתכם. לאחרונה יש לי יסורים גדולים, השאלה אם כדאי לי לבקש ברכות מאנשים שהקדוש ברוך הוא יסיר ממני את היסורים הללו, כדי שלא יפריעו לי בעבודת השם, או שמא עדיף לסבול אותם כדי שכך אוכל להרויח יותר עולם הבא בגין היסורים?".

מנוסח השאלה היה נשמע כי גם הרב שטיינמן היה סבור שראוי וצריך להתפלל על כך, אלא רק הסתפק אם ראוי אף לבקש ברכות מאנשים, אולי חשש שאין זה מחובת ההשתדלות שנדרש לעשות. כמובן שאבי שתק ולא ענה מאומה. כאמור, יראת הכבוד שרוחש כלפי גדולי ישראל זה נורא, הוא לא פוצה פה בפני גדול בתורה, וכיצד יורה לגדול הדור איך לנהוג. אך הרב שטיינמן לא ויתר, ודחק באבי זצ"ל שוב ושוב להשיב על השאלה: "נו! רבי משה וואס זאגט איר? וואס זאגט איר?".

אז השיב אבי זצ"ל תשובה חכמה ושנונה: "הרי מה שראש הישיבה מורה זהו 'דעת תורה' מוחלט שכך קובעים בשמים, ומה שיחליט כאן מקובל שם. אם כן, ממה נפשך, אם יחליט כי עדיפים הם היסורים כדי לקבל יותר עולם הזה כך יקבע בשמים, ואם יחליט שעדיף רפואתו כדי שיוכל לעבוד טוב יותר את השם יתברך, הלוא כך יקבע בשמים. ממילא הדבר תלוי ברצונו ובדעתו".

הרב שטיינמן חייך למשמע הדברים...

נסיים בדברי המדרש (ילקוט שמעוני שיר השירים יג): "דרש רבא למה נמשלו דברי תורה לאגוז? האגוז כל זמן שעצו דבוק לפריו הוא משומר, פרש ממנו משליכין אותו לאשפה. כך ישראל כל זמן שדבוקים לחכמים ושומעים דבריהם הם זוכים לקנות שני עולמים, פרשו מהם אבדו מן העולם".

עלינו לדעת, כי הערובה היחידה לזכות הן לחיי העולם הזה בחיי אושר ושלווה ולקנין כתר של תורה, והן לחיי העולם הבא - לזכות בשכר נצחי, היא על ידי התבטלות לחכמים, כפיפות ראש בפניהם והציות בכל לב לדעתם. ולזכור כי הפורש מהם מאבד עולמו, ואילו הדבוק בהם והשומע לדבריהם זוכה לנחלת שני עולמות.

(מתוך הספר אוצרותיהם אמלא)

לשמוע ולל השומיע

ברכב, בבית, ובכל מקום..

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקאות ובעיון

'הפותח בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

חדש במערכת

ניתן להאט או להאיץ את קצב שמיעת השיעורים
לחצו 7 להאטה או 9 להאצה

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

כשבאה למקום הנישואין, חיפשה את אם הכלה, כדי לברכה בברכת 'מזל טוב', אלא שנעלמה מעין כל, עד שמצאה אותה יושבת ב'מטבח' כשפניה זועפים, מלאה טענות כרימון... משנשאלה 'מדוע פנייך רעות היום', לעת שמחת כלולות בתך הכלה המהוללה בכל התשבחות...

פנינים מהגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד

"ושמרתם את כל חוקותי...ועשיתם אותם" (וי"ט ל"ז)

לפני שנים ביקר כאן בלייקווד - מרן האדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א, על ישראל הדרתו בקרית וויז'ניץ בני ברק - עוד בחיים חיותו של אביו מרן הגה"ק בעל "ישועות משה" זי"ע - והמתנתי לשעת הכושר להיכנס אליו באכסנייתו, ואז נכנסתי אליו לנועם שיח, ובתוך דבריו אמר לי רעיון שנתחדש לו.

וכה אמר לי: איתא בחז"ל (מס' ברכות דף ה' ע"א): אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. ולכאורה איך שייך שפשפש ולא מצא, הלא אין עבירה כביטול תורה, ואיך שייך שבעת שמפשפש הוא לא מוצא עוון, ורק אח"כ הוא תולה בביטול תורה.

חשבתי, שבעצם הרי "יסורים" - הם דבר טוב להאדם, וכמו שמבואר בספר "אור החיים" הקדוש (דברים ד', כ"ט ד"ה ובקשתם) שעל ידי היסורים נמתקים עוונותיו של האדם, וזה תועלת גדולה לאדם בעולם העליון שעוונותיו מתכפרים בעולם הזה. אלא שלפעמים יש מצב, שהיסורים הם כל כך גדולים וקשים ר"ל, עד שזה מפריע לו כבר בעבודת ה'! - הוא אינו יכול ללמוד ולא להתפלל.

זהו מה שאמרו חז"ל "אם רואה אדם שיסורין באין עליו" - שהיסורים הם רבים וקשים ואינם מסתלקים הימנו - "יתלה בביטול תורה" - "יתלה" - יתלה עצמו לבקש מהקב"ה - ויאמר - רבונו של עולם - היסורים האלו גורמים לי ל"ביטול תורה" - אינני יכול ללמוד! - אינני יכול להתפלל! - היסורים מפריעים לי בעבודת ה'!

סיים הרבי שליט"א: כל אדם יש לו את "חבילת היסורים" שלו - ואני בתוכם - היסורים המה טובים מאוד, וצריכים ליתן להקב"ה שבח והודאה על כך. אמנם לפעמים אני מרגיש שהיסורים גורמים לי שלא אוכל לכוון כראוי בעת קריאת שמע, אזי הנני מבקש ומתחנן ואומר - "רבונו של עולם - עד כאן..."

לדאבונו היא אינה שומרת עדיין על כיסוי הראש כנשים הצנועות. ענהו ה"חזון איש": במשנה ברורה (סי' ע"ה, סק"ה) מבואר שדי בעצימת עינים, ועל כן תסתכל בסידור, ודי. אבל לבו של הבחור נקפו, ועל כן חזר ושאל "אולי מוטב צידוד כל הגוף, שלא תהיה אמי מולי?!"

ה"חזון איש" הזדעזע ואמר בגערה "אם ההלכה מתירה, רצונך להחמיר על חשבון כבודה של אמך?! להתריס, להפנות אליה גב?! ואם היא תקום ותטרח להגיש לשולחן, ותסתובב סביב, אתה תשיר 'אשת חיל' ותסתובב כנגדה כסביבון?! זו 'חומרה' שתצית אש בבית, ואש גדולה ממנה בגיהנם!"

ידידנו המשפיע המפורסם הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א סיפר עובדא נפלאה ששמע בענין כח תפילת ההורים על בניהם, וכך סיפר:

לאחרונה באה כלה 'בעלת תשובה' בברית האירוסין. בהתקרב מועד הנישואין, ביקשו העסקנים מכמה נשים צדקניות שתבואנה להשתתף בשמחת הנישואין לשמח את הכלה. והנה אחת מאלו, כשבאה למקום הנישואין, חיפשה את אם הכלה, כדי לברכה בברכת 'מזל טוב', אלא שנעלמה מעין כל, עד שמצאה אותה יושבת ב'מטבח' כשפניה זועפים, מלאה טענות כרימון... משנשאלה 'מדוע

בסוף הסמינר נתנו לכל אחת דף
כתוב, והובטח להם ש'סגולה'
גדולה להצלחה ולברכה יש
באמירת הנכתב באותו דף, ומאז
היא אומרת אותו בכל יום - אעפ"י
שאינה מבינה מאומה מהנאמר בו

לתרבות רעה, שפך סבו עליו דמעות שלא הועילו על בנו, אבל
עומדות עתה לנכדו"...

ובספר 'לשכנו תדרשו' חלק ב' מביא שהגה"ק הסטייפלער זצ"ל
היה אומר, שלפעמים רואים שמבית פשוט ביותר, יוצא תלמיד חכם
וצדיק, וזה מחמת שאיזו סבתא שלו שפכה לבה בתפילה ובדמעות
שתזכה לבנים תלמידי חכמים, ואם זה לא עזר לבנים, הרי זה עוזר
לנכדים, ובדור הראשון של הסבתא שלא ראו את הנכדים, חשבו
מתוך ראייה קצרה שתפילותיה הלכו לאיבוד חלילה, ולבסוף מתברר
ששום תפילה אינה חוזרת ריקם...

(מתוך נועם שיח- מכון אפריון לשלמה-וילך תש"פ)

פנייך רעות היום' לעת שמחת כלולות בתך הכלה המהוללה בכל
התשבחות... ענתה "כיצד אוכל לשמוח כשבתני הכלה הפנתה לי
עורף, עזבה את ביתי ואת דרך חיי, ונהפכה לבעלת תשובה גמורה,
ומה גדול צערי כי איננה הראשונה אלא שלישית מבין בנותיי שעשו
את הדרך הלזו ושבנו בתשובה שלימה"...

כשמוע האשה את דבריה תמהה בפניה - כיצד אכן אירע דבר כזה
שממשפחה אחת כבר שבו ג' בתשובה, ולא ידעה אם הכלה מה
לענות, אבל סיפרה כי כל ה'קשר' שבינה ובין החרדים לדבר ה' היה,
שלפני כעשרים שנה השתתפה ב'סמינר' לבעלי תשובה, אבל כל
הדיבורים שנאמרו שם לא נקלטו במוחה ולא השפיעו עליה מאומה.
בתוך הדברים סיפרה שבסוף הסמינר נתנו לכל אחת דף כתוב,
והובטח להם ש'סגולה' גדולה להצלחה ולברכה יש באמירת הנכתב
באותו דף, ומאז היא אומרת אותו בכל יום - אעפ"י שאינה מבינה
מאומה מהנאמר בו. האשה שאלה אותה שמא נמצא הדף ברשותך,
אמרה כן, והוציאתה מחיקה שם נתגלה הסוד - כי על הדף הודפס
'תפילת השל"ה', ואף שאשה זו לא ידעה מאי קאמרה, מ"מ זכתה
ששלוש מצאצאיה שבו בתשובה שלימה וגמורה...

והנה, אם כך היא שכר אמירת "תפילת השל"ה" בלא ידיעה ובלא
כוונה, בלא בכיות ותחנונים, ק"ו לדין שאנו יודעים את הנאמר בה,
אם נתפלל כראוי, בוודאי נפעל דברים נשגבים ורוב נחת דקדושה
מכל יו"ח.

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל היה מספר, שבשעתו ביקש ממנו
מרח"ה חזון איש" זצ"ל לטפל באיזה בעל תשובה שהגיע מקיבוץ
חילוני ללמוד בישיבת פוניבז', ושאל את ה'חזון איש', איך ובמה
זכה הלה לחזור בתשובה, והרי אדם זה אכל נבילות וטרפיות? ענה
לו ה'חזון איש': "דמעות אינן הולכות לאיבוד, בשעה שאביו יצא

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

מקרה אחר שזכור לי הוא של אישה צעירה שלקתה ברעלת דם מסוכנת המכונה 'תסמונת הלפ'. כמות גופיפי הקרישה בדם ירדה לרמה מסכנת חיים ואך כפסע היה בינה לבין המוות

שיחה עם פרופסור אבנר שמיר, מומחה למחלות עור, ד"ר אבינועם מרקוביץ, מומחה ללחץ דם, וד"ר עדי מור, מומחה לאורתופדיה • שלושתם מומחים רפואיים שחזרו בתשובה שלימה

חשבתם למה שרירי האצבעות אינם נמצאים בתוך האצבעות? איך חלקיק העור הקטנטן ביותר הוא פלא חי? ומהו הצופן המדריך כל תא לבנות את האיבר המיועד לו ולא שום איבר אחר? • ישבנו לשיחה עם פרופסור אבנר שמיר, מומחה למחלות עור, ד"ר אבינועם מרקוביץ, מומחה ללחץ דם, וד"ר עדי מור, מומחה לאורתופדיה • שלושתם מומחים רפואיים שחזרו בתשובה שלמה לאחר שנחשפו לפלאי המכונה המתחכמת ביותר בעולם • כשרואים מקרוב את נפלאות ד' בגוף האדם אי אפשר להמשיך ולדבר ברצינות על 'מקריית'. כל חלק במערכת גוף האדם, עד לפרט הקטן ביותר, מתוכנן באופן מופלא, ומי שמתבונן בכך ברצינות אינו יכול להישאר אדיש"

אביב, רופא בעל שם למחלות עור עם התמחות מיוחדת במחלות ציפורניים ומחלות עור פטרייתיות. את לימודי הרפואה שלו התחיל באוניברסיטת תל אביב ובהמשך עשה התמחות אצל כמה מהמומחים הגדולים בעולם כגון דוקטור רודריק היי בלונדון. תוך כדי כך הספיק גם ללמוד וללמד באוניברסיטאות שונות בארה"ב כמו קורנל ורוקפלר. ד"ר עדי מור הוא רופא אורתופד שעבודתו מפגישה אותו בכל יום עם נפלאות גוף האדם.

ספרו קצת על עצמכם, איך הגעתם לחיי תורה ומצוות...

ד"ר מרקוביץ: "גדלתי בבית חילוני בחיפה האדומה, אבל הדוגמא האישית שהעניקה סבתא שלי בילדותי הותירה בי חותם עמוק. סבתא ע"ה קיימה את כל המצוות במסגרת ד' אמותיה. ראיתי אותה איך היא מתפללת, מדליקה נרות שבת, משוחחת עם חברותיה באידיש. ראיתי אותה צמודה לסידור, ספונה בפינה ומתפללת בדמעות שלישי. כילד לא הבנתי את מעשיה אבל כנראה שהדוגמא של הסבתא הצדקנית טמנה בנפשי את הזרעים שנבטו במרוצת השנים. בזכות נשים צדקניות הגעתי לחיי תורה".

הדוגמא האישית של הסבתא המשיכה ללוות אותנו. כאשר נודע לנו שלא הרחק ממקום לימודיו שוכנת שכונת בית וגן החרדית המלאה בישיבות ובתי מדרש החליט לנצל את ההזדמנות כדי להכיר מקרוב מה זה בדיוק "תורה". "רצייתי להציץ לתוך עולמה של תורה, להבין

הם עוסקים בענפי רפואה שונים: האחד אורתופד, השני מומחה ללחץ דם, השלישי פרופסור למחלות עור. הצד השווה שבהם שכולם יהודים שומרי תורה ומצוות המדקדקים על קלה כבחמורה. עבור פרופסור אבנר שמיר הדבר מצריך אותו לקום בשעה שלוש לפנות בוקר על מנת להספיק ללמוד גמרא בחברותא לפני שיתחיל בעמל יומו. עבור ד"ר אבינועם מרקוביץ הדבר מחייב אותו לתמרן בין פציינטים לבין סדרי הלימוד. עבור ד"ר עדי מור זהו סדר יום קדחתני בין חדר הניתוחים לבין החברותא. כל אחד מהם עשה כבדת דרך רוחנית מהסביבה שבה נולד וגדל ועד לבית המדרש.

ישבנו לשיחה על נקודת המפגש שבין אמונה ורפואה: איך משלבים בין ה'רפא ירפא' לבין הידיעה כי מפתח הבריאות והחיים מצוי רק בידי ריבון כל העולמים, איך מתמודדים עם סדר יום עמוס בין חיי גוף לחיי נפש, ואיך רואים את יד ד' בתכנון המדהים של מערכות החיים המתחכמות להפליא.

"רק היום ישב אצלי בחור יהודי-אמריקאי מהטכניון שעדיין אינו שומר מצוות", מספר ד"ר אבינועם מרקוביץ, "במהלך השיחה כשהתבטאתי ביחס לחולה מסוים שהשם יעזור לו, הוא אומר לי- 'אבל אנחנו הרופאים הם אלה שמרפאים אותו'. אמרתי לו שהוא טועה לחלוטין. אנחנו עושים את ההשתדלות, אבל מי שמרפא הוא הקב"ה. אתה לא יכול לעסוק ברפואה בלי לראות בכל יום את יד ההשגחה, את הניסים שהקב"ה עושה אתנו".

ד"ר מרקוביץ הוא רופא משפחה בעל התמחות מיוחדת בנושאי לחץ דם. פרופסור אבנר שמיר, הוא פרופסור מן המניין באוניברסיטת תל

"ככל שאני מתעמק וחוקר בתחום המאוד-ספציפי שבו אני עוסק אני מגלה שאינני מצליח לגעת אפילו בקצה הקרחון. אני לא יודע כלום ולא מבין כלום בהשוואה לכל מה שיש וש אפשר לדעת"

רפואה היא מקצוע לא פשוט, עם שעות עבודה ארוכות ואחריות עצומה. מה הביא אתכם לבחור במקצוע הזה?

ד"ר מרקוביץ: "רפואה היא לא סתם עוד קריירה. ברפואה אתה עוסק בנתינה. בחרתי ברפואה כי היה לי חשוב למצוא דרך להעניק. עבורי הרפואה הייתה מקור השראה ולא מקור קושי, למרות שהזמן דוחק ומלחיצ. ברפואה אתה גם נפגש כל הזמן עם המארג המופלא של היצירה האלוקית. אתה רואה יום יום את המורכבות ויופי הבריאה ונוכח בעליל ביד ד' הפועלת בעולם".

הרפואה גם מפגישה את הרופא עם השגחה פרטית על כל צעד. "לא מזמן היה לי סיפור מרגש", מספר ד"ר מרקוביץ. "טיפלתי באישה שסבלה ממקרה קשה מאוד של היפרדות רשתית העין עד כדי סכנה מוחשית למאור עיניה. בסייעתא דשמיא היא התאוששה ויצאה מכלל סכנה. היא אמרה לי: 'דע לך, שברגעי הסכנה הכי קשים הרגשתי שיש כוח עליון הנמצא שם לצדי'. כך היא מתארת את הדברים והיא אינה אשה שומרת מצוות. יש הרבה מטופלים שמרגישים כך אבל לפעמים הם מתביישים מסיבתם החילונית ולא מרשים לעצמם להתבטא. אין לי ספק שהעובדה שהיא ראתה את הכיפה לראשי אפשר לה להביע את רחשי ליבה בצורה משוחררת יותר.

ד"ר מרקוביץ מספר כי את מפגשיו עם מטופלים הוא מנצל כדי לעורר את ליבם ולהחדיר בהם אמונה. אצל רופא ירא שמים ושומר מצוות, הוא אומר, האמונה בד' מתבטאת לא רק בכיפה שעל ראשו אלא בכל שיגו ושיחו. שם שמים שגור על לשונו תדיר והוא מזכיר למטופל כי לצד ההשתדלות האנושית יש לזכור שרופא כל בשר מסוגל להביא החלמה ומזור גם במצבים שהרופא בשר ודם מיצה בהם את כל יכולותיו.

"מקרה אחר שזכור לי מהתקופה האחרונה הוא של אישה צעירה

מה זה העולם הזה ומה הוא תובע ממני", הוא מספר. הניסיון הראשון לא עלה יפה. אולי היה זה עומס לימודי הרפואה שהעיק עליו באותם הימים, ואולי הקושי היה נעוץ בחברותא לא מתאים אבל כך או אחרת החיבור לא הסתייע. מרקוביץ סיים את לימודיו, הקים משפחה, השתקע בקרית טבעון, והתחיל קריירה מצליחה כרופא משפחה בעל התמחות מיוחדת בבעיות לחץ דם. "התחושה היתה שהיהדות קרובה אלי והיא חשובה לי, אבל לא ממש ידעתי מה אני עושה", הוא מספר.

יום אחד נודע לו כי בחיפה פועל מרכז בו מוסרים רבנים הרצאות ושיעורים המתאימים לציבור מתחיל. בהמשך יצא עם רעייתו לסמינר. הסמינר היה נקודת מפנה. כעת הבין שהיהדות אינה רק ענין של תחושה נעימה ונוסטלגיה למסורת, אלא מערכת חיים מובנית המבוססת על יסודות לוגיים מוצקים.

היום הוא ומשפחתו מקיים אורח חיים חרדי לכל דבר כאשר הזמן הפנוי בין פציניטים ומטופלים מנוצל לסדרי לימוד ושיעורי תורה. "יש לי תסכול פנימי מסוים מכך שהלימוד אינו בהיקף מספק", הוא אומר, "אבל אני יודע שבמסגרת הטיפול בחולים אני עושה חסד גדול".

גם אצל פרופסור שמיר נקודת התפנית בחיי הרוח היה סמינר לאקדמאים בו נטלו חלק לפני 13 שנה. הסמינר חולל תפנית בחייהם. "התוודענו לשורשי היהדות בצורה רצינונית ועמוקה", הוא מספר. "הבנו שזאת צורת החיים הנכונה ומאז אנחנו מנהלים ברוך ד' בית יהודי כדת וכדין. כמה מהקולגות שפגשו אותי אחר כך שאלו בתימהון אם הכל בסדר?... עניתי להם שבסך הכל נהיית יהודי היודע מה תפקידו בעולם וזה בוודאי בסדר".

ד"ר עדי מור נולד לתוך עולם הרפואה. אביו היה רופא בבית החולים 'אסותא' ואמו מורה למתמטיקה. הוא ראה את ההבדל בין המקצועות השונים ומגיל צעיר החליט שכשיגדל יעסוק באנשים ולא במספרים. הבית היה חילוני עם קורטוב של מסורת: קידוש חגיגי לפני סעודת ליל שבת, ליל הסדר, מצות בפסח, צום יום כיפור. זה פחות או יותר הכל. מילדותו זכורות לו תמונות מצהיבות של הסבא רבא עטור זקן הדור והסבתא רבא שראשה מכוסה בשביס. התמונות היו מרגשות אבל לא אמרו לו דבר.

תפילת קבלת שבת בחברת שרידי הקהילה היהודית בפראג אליה נקלע בדרך 'מקרה' עוררה בקרבו תחושת השתייכות לעם היהודי אותה התקשה להסביר. בשובו לארץ מצא אצל הורי הזמנה לחוג בית של תנועת 'ערכים'. הרצאה גררה הרצאה. בשלב מסוים כשביקש להרחיב את היריעה לנושאים נוספים הפנו אותו לסמינר. הסמינר היה חוויה בלתי נשכחת אך ככל שגילה דברים חדשים הבין גם כמה מעט הוא יודע. פתאום הוא ראה את הסבא-רבא שלו באור אחר. הוא קבע חברותא עם אחד מהמרצים, טעם מ'מסילת ישרים' ו'דעת' תבונות' ובהדרגה נעשה ליהודי חרדי השומר על קלה וחמורה.

שלקתה ברעלת דם מסוכנת המכונה 'תסמונת הלפ'. כמות גופיפי הקרישה בדם ירדה לרמה מסכנת חיים ואך כפסע היה בינה לבין המוות. מדובר בבני זוג שאינם שומרי מצוות אבל הבעל בא לשאול אותי אם הוא יכול לבוא לבית הכנסת ולעשות ברכת הגומל שכן בנוסף לעיסוקי הרפואי אני גם גבאי בית הכנסת... כמובן שהשבת בחיוב ובאותה הזדמנות כבר עודדתי אותו להתעטף בטלית ולהניח תפילין".

אצל פרופסור שמיר סדר היום מתחיל בשעה שלוש בבוקר בלימוד תורה בחברותא עד לשעה חמש וחצי. אחרי תפילת שחרית וארוחת בוקר הוא עובר לחלק הרפואי של היום, במרפאה בנתניה או בבית החולים 'תל השומר'. מסתבר שהעיסוק הרפואי הוא סוג של שיעור אמונה בפני עצמו.

"אני ממש מתפלל על אלה שאינם מאמינים", הוא מספר. "ככל שאני מתעמק וחוקר בתחום המאוד-ספציפי שבו אני עוסק אני מגלה שאינני מצליח לגעת אפילו בקצה הקרחון. אני לא יודע כלום ולא מבין כלום בהשוואה לכל מה שיש וש אפשר לדעת. אני זוכר שכאשר אני וחברי הסטודנטים סיימנו את ההתמחות חשבנו שאנחנו כבר יודעים הרבה. זה היה לפני כמה עשרות שנים. והנה היום מדע הרפואה התקדם ואנחנו מבינים כמה מעט הבנו אז. התובנה הזאת צריכה להוביל אותך לענווה - אתה מבין עד כמה דל וארעי הוא הידע האנושי בהשוואה לחכמת הבורא. אז על מי אתה מתגאה? ומנין יכולה להיות לאדם היוהרה לחוש ש'אני ואפסי עוד'?"

"אבא שלי זכרונו לברכה, כשהיה רואה אדם שמתנהג בשחצנות היה אומר: כמה מסכן אותו אדם שלא זכה להיות עניו. להיות עניו זה זכות. ענווה מעניקה לך את היכולת ללמוד, להכיר את המוגבלות של עצמך, להיפתח בפני דברים שהם גדולים ומרוממים יותר ממך. זהו התנאי הבסיסי לכל סוג של בניה רוחנית. ואם אתה ניגש למקצוע הרפואה מתוך מודעות והתבוננות קשה מאוד שלא לפתח ענווה".

הפסוק באיוב אומר 'מבשרי אחזה אלוק' היינו שבשביל לראות את השגחתו התמידית של הבורא יתברך אין צורך שהאדם יביט למרחקים אלא מתוך התבוננות בגוף של עצמו הוא כבר מקבל חיזוק אמונה. כמי שעיסוקכם ברפואה בוודאי יש לכם התבוננות מעמיקה יותר בכך מאשר האדם הרגיל שאינו יודע תמיד להעריך כמה צריך להתפעל מנפלאות הגוף...

ד"ר עדי מור: "כרופא אני רואה את קיום הפסוק 'מבשרי אחזה אלוק' בשני מישורים: ראשית, סיפורי פלא שאתה רואה כאשר אנשים שהרפואה המודרנית הרימה מהם ידיים חיים וקיימים בניגוד לכל פרוגנוזה רפואית, ללמדך שלא על הרופא לבדו יחיה האדם. הם כמובן עניקו למקרים הללו כינוי 'סטריילי' כגון 'החלמה בלתי מוסברת' או משהו כזה אבל אנחנו יודעים כי 'רופא כל בשר' הוא העומד מאחורי כל מקרה כזה. בנוסף, ההתבוננות בתפקוד השוטף

הרגיל של הגוף, בכל עומק מורכבותו, משאיר אותך פעור פה". "כשרואים מקרוב את נפלאות ד' בגוף האדם אי אפשר להמשיך ולדבר ברצינות על 'מקריית', מסכים ד"ר מרקוביץ. "אין דבר כזה מקריית. כל חלק במערכת גוף האדם, עד לפרט הקטן ביותר, מתוכנן באופן מופלא, ומי שמתבונן בכך ברצינות אינו יכול להישאר אדיש".

פרופסור שמיר מבקש להסב את תשומת ליבנו לרישא של הפסוק: "ואחר עורי נקפו זאת ומבשרי אחזה אלוק". מסתבר שיש הרבה מאד פלאות שאפשר לראות בעור עוד לפני שחודרים לשכבות עמוקות יותר. "כבר שלושים שנה אני רופא מומחה לעור", אומר פרופסור אבנר שמיר, "ובכל פעם שאני מסתכל בעור בריא אני לא מסוגל לכבוש את התפעלותי מכך. עור בריא הוא אחד הדברים המופלאים והמתחכמים ביותר שקיימים בעולם. הוא לגמרי לא מובן מאליו - גם אם אנחנו לעיתים מתייחסים אליו באופן כזה. תחשוב כמה דברים הוא מסוגל לעשות: לבלום רעלנים, חיידקים ונגיפים; לנטרל זיהומים שונים כמו פטריות וכדומה; לתקן את עצמו במקרה של קרע ופציעה; ועודד לא דיברנו על תפקידים נוספים המוטלים עליו כמו ויסות טמפרטורת הגוף באמצעות מנגנון הזיעה. די בהתבוננות הפשוטה בחלק הנראה של ה'בשר' - כלומר בעור - כדי לראות חכמה אדירה שלעומתה אתה עם כל הידע שלך פשוט כלומ'ניק".

עוד לפני שהוא מתמקד בעולם הקטנטן המצוי בתוך הגוף, מדגיש פרופסור שמיר את העולם הגדול שמחוצה לאדם. "לפני שלמדתי רפואה הוצאתי תואר באסטרונומיה, תחום מדעי החוקר את הרכבם ואופן התפתחותם של כוכבים. לכל מקום ביקום שהאדם נושא אליו את מבטו הוא מקבל תזכורת לגדלות הבורא. הנה דוגמא לכך: מכדור הארץ ועד לשמש יש מרחק של 150 מיליון ק"מ. אבל אנחנו רק חלק קטן ממערכת השמש. מהשמש ועד כוכב הלכת פלוטו, הקצה הרשמי של מערכת השמש, קיים מרחק של 19 וחצי מיליארד ק"מ. זה נשמע גדול מאד אבל כדי לקבל מושג ריאלי עד כמה אנחנו זעירים ביחס ליקום הנח על שולחן הסלון שלך גרגר אורז בודד. הגרגר הזה מול השולחן הוא היחס בין כל מערכת השמש לבין אחת מששת הזרועות של גלקסיית שביל החלב שהיא עצמה אחת מעשרים מיליארד הגלקסיות הקיימות ביקום..."

"אחד המרצים הבכירים במחלקה לאסטרונומיה היה אדם חילוני שלעת זקנותו חזר בתשובה שלימה. הוא נימק את הצעד שעשה באמירה: 'מה רבו מעשיך השם' - כשאתה מסתכל בשמים אתה רואה את מעשה אצבעותיו של הקב"ה. יש שם סדר מופתי מטורף, מערכות שהמוח האנושי לא יכול לתפוס אותו".

ומהעולם הגדול אל העולם הקטן. מכל האיברים המצויים בגוף האדם העור הוא הגדול והכבד שבהם. אף איבר אחר לא מתקרב לממדיו העצומים.

כך לדוגמא אדם ששוקל שמונים ק"ג, משקל עורו יגיע לסביבות 12 ק"ג ושטח העור שלו מגיע לסביבות שני מטרים רבועים. העור נראה פשוט וחלק אבל למעשה הוא מערכת משוכללת ומסובכת

זה כמו לראות טכנולוגיה עתידנית ברמת התחכום שאנחנו בקושי מבינים את אפס קצה. המרכיב הבסיסי של מערכת התורשה, הדי-אן-אי, גדוש בכמות אדירה של אינפורמציה הכתובה בשפת צופן מאד משוכללת

פרופסור שמיר מוסיף על דבריו של ד"ר מרקוביץ: "כל תא ממנו בנוי הגוף האנושי הוא בגודל עשרים על עשרים מיקרונים [מיקרון הוא אלפית המילימטר], ובתוך כל תא יש מערכות מורכבות ברמה שאינה נופלת ממערכת התשתיות של מעצמה כמו ארה"ב: מערכות הגנה, מערכות אינסטלציה, פינוי פסולת, אנרגיה וחשמל, עיבוד נתונים והעברת אינפורמציה. כל אחת מהמערכות הללו מורכבת אלפי אנזימים - מעין מכונות זעוריות - שכל אחת מהן בנויה מיחידות קטנות עוד יותר הקרויות 'חומצות אמינו'. מספיקה תקלה אחת בזנב של אנזים כדי להמיט הרס וחורבן על המערכות המורכבות של התא ולגרום אין סוף תקלות בגופו של האדם. צא וחשוב כמה מלאכת מחשבת נחוצה כדי שכל החלקים הללו יפעלו בהרמוניה מושלמת".

גם כשיוצאים מהתא הבודד ועוברים למערכות גדולות יותר הפלא ההנדסי של גוף האדם אינו חדל מלהפתיע.

ד"ר עדי מור: "אחוז בידך כוס והתבונן לאופן שבו האצבעות מתקפלות סביבו. שים לב שהשרירים שמאפשרים לך לקפל את האצבעות אינם נמצאים בתוך האצבעות עצמן. אם תעשה אגרוף ותמשש את הצד הפנימי של הזרוע מתחת למרפק תוכל להרגיש את השריר מתכווץ. כל השרירים המפעילים את כף היד נמצאים למעשה בתוך הזרוע משם הם מפעילים את כף היד באמצעות גידים. מדוע? משום שאם השרירים היו ממוקמים בתוך האצבע האצבעות היו בהכרח עבות ושמןות. מיקום השרירים בזרוע מאפשר לשמור על מבנה דק ורזה של האצבעות - אידיאלי לביצוע פעולות המחייבות תנועות עדינות כמו הקלדה.

"אבל שים לב לעוד דבר מעניין", ממשיך ד"ר מור. "כאשר אתה מחליט לקפל את האצבע יש עוד מפרק הנמצא בין שרירי הזרוע לבין כף היד - זהו שורש כף היד. איך זה שהאצבע שלך מתקפלת

מאד. בשטח של 6 סמ"ר של עור מצויים שלושה מטרים של סיבי עצב, 1,300 תאי עצב, 100 בלוטות זיעה, שלושה מליון תאים ושלושה מטרים של כלי דם (!). קצב התחלופה של העור גבוה מאד. האדם משיל בממוצע מדי שעה 600 אלף חלקיקי עור (חלק מהאבק המצטבר בבית מורכב למעשה מחלקיקי עור של אלה שחיים בו), והוא מגדל מחדש את כל תאי העור בגוף אחת ל-27 ימים.

יתרה מכך, בעוד איברים אחרים מצויים עמוק בתוך הגוף, עטופים ומוקפים בשכבות הגנה רבות, העור נמצא בחוץ היכן שהוא שרוי בהתמודדות בלתי פוסקת עם הדברים המזיקים ביותר שהעולם החיצוני זורק עליו: זיהומים, חיידקים, פציעות, כימיקלים הרסניים, קרינה. לא רק שהוא צריך להיות מסוגל להדוף את כל האיומים הללו ולהגן על האיברים הפנימיים, אלא שבדרך כלשהי הוא צריך לעשות כל זאת בלי להיזק בעצמו. וכל המערכת הפלאית הזאת בנויה מהחומרים הפשוטים ביותר: שבעים אחוז מים, 25 אחוז חלבונים וחמשה אחוז שומנים.

התמחות המיוחדת של פרופסור שמיר היא במחלות עור וציפורניים, ובין היתר בטיפול בזיהומים הנגרמים על ידי פטריות "יש בנמצא כמותיים אלף זנים של פטריות וכל אחת היא מערכת מורכבת בפני עצמה. יש אנשים שעושים פרופסורה על זנב של פטריה אחת, ויש מי שעושה שלושים שנות מחקר על הגרעין או על המעטפת של פטריה. המכנה המשותף לכל המחקרים שככל שאתה מתעמק בכל פרט של הבריאה אתה נוכח לראות כמה חכמה טמונה בו. העור האנושי הבריא מסוגל להתמודד בהצלחה עם הפטריות הרבות הללו אבל כאשר מסיבה כלשהי העור אינו פועל כראוי ומזדהם, כמה מאמצים נדרשים לרופאים כדי להחזיר את המצב לתיקונו. אי אפשר שלא להשתאות מי לימד את העור לעשות את כל מה שאפילו גדולי הרופאים ומיטב מכוני המחקר לא יודעים איך לעשות עד הסוף?..."

ד"ר מרקוביץ: "חקר הגנטיקה נעשה בשנים האחרונות לאחד מתחומי המחקר הלוהטים ביותר. אנחנו עומדים נפעמים מול המורכבות המדהימה והתחכום האדיר של מערכת התורשה. זה כמו לראות טכנולוגיה עתידנית ברמת התחכום שאנחנו בקושי מבינים את אפס קצה. המרכיב הבסיסי של מערכת התורשה, הדי-אן-אי, גדוש בכמות אדירה של אינפורמציה הכתובה בשפת צופן מאד משוכללת, כאשר התא החי מצויד במערך שלם של מכונות ומכשירים לפענוח הצופן הזה, לקריאתו והעתקתו ולביצוע מדויק של ההוראות הכתובות בו".

"גם אם היינו מגלים רק את המערכת ההצפנה הזאת כשלעצמה היינו נשארים נדהמים ופעורי פה - ק"ו כאשר מבינים שכל המערכת הזאת אינה אלא אמצעי בו רשומות הוראות היצור הקפדניות של כל האיברים המערכות הגופניות שחיינו תלויים בהם. זה פשוט עוצר נשימה. כשאתה פוגש את המורכבות הזאת יום-יום מכל כיוון אתה מבין שכרופא חשובה ההשתדלות שאתה עושה להביא מזור לחולה אבל בסופו של דבר אתה כאין וכאפס לצד גדולת הבורא. מאליה פורצת הקריאה - ה' הוא האלוקים!"

כזאת הייתה כבר גורמת אצלו לשבר. אבל בגלל הגמישות שבי העצמות ובגלל המיקום היחסי של העצמות, האנרגיה של המכה נספגת ומתפזרת בצורה אחידה כך שהיא יכולה לעבור דרך כל הגוף בלי להתרכז באף נקודה מסוימת שבו היא עלולה הייתה לחולל נזק. וזה עוד לפני שדיברנו על הגמישות של העצם עצמה שבניגוד למה שחושבים איננה עשויה מגוש של מינרל 'מת' אלא מהווה איבר חי שהחלקים המרכיבים אותו נתונים בתחלופה מתמדת ומתחדשים ללא הרף".

"עוד דבר מופלא שאנשים אינם מודעים לו הוא שהשרירים המצויים בגוף מסוגלים רק להתכווץ. השרירים לעולם מושכים ואף פעם אינם הודפים. אז מנין לנו היכולת לדחוף החוצה? מסתבר שהאחראי לכך הוא התכנון הגאוני של המפרקים והמנופים בגפיים הגורמים לכך שכאשר השריר מפסיק להתכווץ, באופן אוטומטי נוצרת תנועה נגדית של התמתחות. למשל, כאשר פותחים את אצבעות כף היד אין צורך להפעיל שרירים מיוחדים. השרירים פשוט מתרפים וכף היד מעצמה מקבלת את הצורה הנכונה בהתאם למבנה העצמות והמפרקים".

והנה עוד עובדה מופלאה: השריר עשוי מסיבים דקים שכל אחד מהם מסוגל להתכווץ רק באופן מלא. אין דבר כזה שריר שמכווץ רק באופן חלקי. אז איך אנחנו מסוגלים לקפל אצבע באופן חלקי, לפתוח את הפה קצת בשביל להשמיע קול או לפתוח אותו הרבה בשביל לאכול? התשובה לכך היא שהסיבים בתוך השרירים אינם מפוזרים בצורה אחידה אלא מסודרים במבנים דמויי-חבליים באופן שכאשר אותו חלק בתוך השריר מתכווץ עד הסוף הוא מתאזן על ידי חלקים אחרים בשריר שאינם מתכווצים כלל וכך יש לאדם את היכולת להניע את איבריו גם באופן חלקי".

"כמות הדוגמאות לפלאי גוף האדם היא כה גדולה שקשה לדעת מאיפה להתחיל והיכן לסיים", מחייך ד"ר מרקוביץ. "לפני שנים התפרסם ספר בשם 'גוף האדם: המכונה שלא תאמן'. הספר תיאר בפרוטרוט את המורכבות המדהימה של כל חלק וכל רכיב. רק שאלה אחת לא הוצגה בספר: אם גוף האדם הוא 'מכונה שלא תאמן', היכן 'המכונא' שתכנן את היצירה המדהימה הזאת? אבל כנראה שאת התשובה האמיתית לשאלה הזאת צריך לחפש בכיוון אחר ולא בספרי הרפואה..."

(הרב א. חפץ - מוסף יתד נאמן פסח תשע"ט)

אבל שורש כף היד נשאר יציב? למה הוא לא מתקפל ביחד עם האצבע? התשובה לכך היא שבשונה מהאצבעות שורש כף היד מחובר באמצעות גידים לשריר אחר - זה שניתן לחוש בו בצד החיצוני של הזרוע מתחת למרפק. וכך - בעוד שסט אחד של שרירים מקפל לך את האצבע, סט אחר של שרירים מפעיל כוח נגדי בדיוק במידה הנחוצה לשמור על יציבות מפרק כף היד. האיזון הזה בין כוחות מנוגדים מאפשר לנו לבצע מגוון עצום של תנועות מוטוריקה עדינה. הפקודות להפעלת שתי מערכות השרירים באות מאותו מרכז שליטה מוטורי שבתוך המוח אבל אנחנו לא מודעים לכך ולא חושבים על זה כי הכל קורה בצורה אוטומטית, בהתאם לפקודות הפעלה הצרובות בתוך המערכת. זה לא פלא מדהים?" מתפעל ד"ר מור.

"מפרקים הם החלקים המדהימים ביותר בגוף שכולו גדוש בחלקים מופלאים", אומר ד"ר מור. "לכל המפרקים יש אותו מבנה בסיסי אבל כל אחד מהם גם מותאם לחלק הגוף שהוא מחובר אליו. לדוגמא, מפרקי הכתף, הברך והמותן נמנים עם המפרקים החשובים ביותר בגוף, אבל לכל אחד יש מבנה שונה. מפרק הברך מתקפל רק לאחור אבל הוא צריך להתמודד עם העומסים הכבדים המופעלים עליו בעת הליכה וריצה. מפרק המותן סוחב עליו את רוב משקל הגוף. הוא מעניק לגוף יציבות מושלמת אבל במקרה הצורך מאפשר לנו להתכופף ולהרים מהרצפה. מפרק הכתף הוא בעל גמישות מושלמת, יש לו מבנה גאוני שמאפשר ליד לנוע כמעט בכל כיוון".

"אחד הדברים המחליקים ביותר בטבע הם שני גושי קרח המחליקים זה על גבי זה- בגלל שכבת המים המצויה ביניהם. בדומה לכך בנקודת המגע שבין העצמות המתחברות במפרק דאג בורא העולם לסדר שכבה דקה של מים המאפשרים לעצמות לנוע זה לצד זה ללא חיכוך. המים מוחזקים בתוך הסחוס המצוי במפרק וכמובן צריך לוודא שהם יהיו בדיוק בכמות הנכונה - עודף מים ינפח את המפרק ויגרום לקשיי תנועה ומיעוט מים יגרום לחיכוך בין העצמות ולכאבים עזים.

"הסחוסים, הגידים, השרירים והעצמות יוצרים ביחד מערכת המעניקה לאדם שילוב יוצא דופן של יציבות ותנועתיות. העצמות הם לא סתם 'פיגומים' שמחזיקים את חלקי הגוף במקומם. מבנה העצמות והמיקום המכני שלהם אחד ביחס לשני הוא באופן שמאפשר להם לספוג אנרגיה ולפזר אותה ביעילות מרבית בלי לגרום נזק לגוף. לדוגמא, אנחנו רואים אדם סופג מכה או נופל בלי שהוא ניזוק בדרך כלל. אם מבנה הגוף היה קשיח יתכן ומכה בעוצמה

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

התרגשות אחזה בבני הבית באותה שעה, הנה הסוד הכמוס, שכה הסתקרנו אודותיו כמה שנים עומד להיחשף, אלא שאף אחר העיון במכתב, לא הבינו מדוע אז רצה אביהם שיכנס המכתב לקבר ועתה כבר אינו רוצה...

מי הוא הידיד של רבי יעקב גלינסקי? מנת אטריות שהצילה שישים ילדים משמד...

כבר מחוץ למצרים, והוא מרומז בתורה, עפ"י דברי הרמב"ן, בפסוק 'ביד החזקה', שהרי בקריעת ים סוף נאמר: 'זירא ישראל את היד הגדולה'. ניסי עשרת המכות נעשו אמנם עבור ישראל, אך לא כדי להיטיב איתם, אלא כדי להעניש את המצרים שעבדו ועינו אותם, כמו שכבר הבטיח הקב"ה לאברהם אבינו, בברית בין הבתרים: 'וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנוכי'. לעומתם, נס קריעת ים סוף נעשה אך ורק עבור ישראל, כדי להושיעם מצרתם, כאשר עמדו במדבר, מולם ים ומאחוריהם חיל מצרים, שזה עתה ברחו מגזירותיהם הנוראות. הבדל זה מסביר לנו ענין נוסף, כאשר ישראל היו משועבדים במצרים, וחיייהם היו מרים בעבודה קשה, בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, הם תפסו כלי אומנות אבותיהם בידם, זעקו אל ה', ותעל שוועתם אל האלוקים, וישמע את נאקתם ויזכור להם את בריתו. ואילו כאשר עמדו נואשים מול הים, לא נושעו בתפילה, אלא אדרבה, הקב"ה אף טען כלפי משה: 'מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו', ומבאר רש"י שאף משה היה עומד ומתפלל, והקב"ה אמר לו: 'לא עת להאריך בתפילה כשישראל נתונים בצרה!' ורבו התמהים: וכי מתי הזמן להתפלל, אם לא בשעת צרה? ומפורסמים דברי המפרשים שכונת הקב"ה לומר למשה רבינו שלהצלה זו של כלל ישראל, שהיא תכלית ההצלה, שהרי אחריה לא יוכלו עוד מצרים לשוב ולרודפם, לא מספיקה תפילה, אלא צריך 'מסירות נפש', והיא הושגה ע"י כניסת ישראל לים, עפ"י ציוויו של הקב"ה: 'דבר אל בני ישראל ויסעו...' אלא שהיא גופא צריך עיון, מה בין הניסים, מדוע לאלו הספיקה תפילה, ולזה נזקק 'מסירות נפש'?

הרב ישראל ליוש

יָם סוּף לָהֶם בְּקִיעָתָּהּ, וְיָדִים טִבְעָתָּהּ, וְיָדִים הַעֲבֵרְתָּ... (ברכות קריאת שמע)

"אני מבקש שתכניסו מכתב זה עמי לקברי..." ביקש הגאון הצדיק רבי יעקב גלינסקי זצ"ל מבני ביתו והגיש להם מכתב, אך הזהיר אותם במשנה אזהרות לבל יסתכל איש בתוכן המכתב... בני הבית היו מאוד סקרנים לדעת מה כתוב במכתב זה שכה חשוב שיכנס עמו לקברו...? ריבוי האזהרות רק הגבירו את סקרנותם, אך הם עשו כמצוות אביהם ולא הביטו במכתב, ומידי פעם בפעם היה עולה על שולחנם ענין המכתב, ושוב היה רבי יעקב מזהירם לבל יסתכלו בו בשום פנים ואופן...

לאחר כמה שנים, חזר רבי יעקב לביתו מתפילת שחרית ובפיו בשורה: "אינכם צריכים להכניס המכתב לקברי..." ולא זו בלבד אלא שהתיר למשפחתו לעיין בתוכן המכתב...

התרגשות אחזה בבני הבית באותה שעה, הנה הסוד הכמוס, שכה הסתקרנו אודותיו כמה שנים עומד להיחשף, אלא שאף אחר העיון במכתב, לא הבינו מדוע אז רצה אביהם שיכנס המכתב לקבר ועתה כבר אינו רוצה...

המכתב היה ממרן ה'חזון איש' ועסק בענין הכנסת תלמיד לשיבה, במכתב פנה אליו "כבוד ידידי הרה"ג ר' יעקב גלינסקי שליט"א..." נו, אבא... מעיקרא מאי קסבר והשתא מאי קסבר, למה רצית שהמכתב הזה יכנס לקבר? התפלאו הבנים, ויתירה מזאת מדוע הבוקר הזה כבר אינך חפץ בזה...?

אסביר לכם, הנה ה'חזון איש' כותב לי 'ידידי', בתחילה עלה בדעתי שכאשר אצא מן העולם ואבוא ליתן דין וחשבון, אראה להם שיש לי ידיד כמו ה'חזון איש', אין לי ספק שזה היה עוזר לי... אבל הבוקר התבוננתי יותר בתפילה והבנתי שיש לי ידיד יותר חשוב, הקב"ה בכבודו ובעצמו, הרי אנחנו מתפללים כל יום 'ידידים העברת...' הקב"ה קורא לנו ידידים... מה צריך יותר מזה... כבר אינני צריך להגנתו של ה'חזון איש'...

מדוע באמת נקראו ישראל 'ידידים' במעמד קריעת ים סוף? מה היה בקריעת ים סוף יותר מבשאר ניסי יציאת מצרים, שישראל זכו בו לתואר הנפלא ידידי הקב"ה?

הנה ניסי יציאת מצרים מחולקים לשנים, 'עשרת המכות' שהיו בתוך מצרים, והן מרומזים בתורה בתיבת 'באותות', ונס 'קריעת ים סוף' שהיה

ואף איימו באי הספקת אוכל למי שיתקעש ויתבע חינוך תורני, ומחוק למחנות, בכל הנוגע לדעת הקהל, הם השקיעו רבות בהסתרת מידע על העולים המעוניינים להתחנך במוסדות תורניים, וטענו בתוקף כי אין כלל עולים שמעוניינים בכך. אך בכל זאת, למרות מאמציהם להסתיר את האמת, המידע דלף, והיו עולים שזעקו וביקשו עזרה להיחלץ מציפורני החינוך הקלוקל...

כמו גנבים וחותרי מחתרות נכנסו הפעילים אל המחנות, האחד הרים את הגדר, השני חפר מתחתיה, והפעיל 'ענקל'ה גלינסקי שהיה נמוך וצנום מכולם השתחל פנימה. אלא שלרוע המזל, בדיוק אז עברו שם האחראים והבחינו במסתנן, שכמובן נתפס על אתר והוכנס לחדר ההנהלה...

שאר החברים ברחו הישר מן המקום ואצו רצו אל מרן ה'חזון איש' ז"ע לדווח לו שיענקל'ה גלינסקי נתפס...

"לא הם תפסו אותו..." - אמר להם ה'חזון איש' בחיך - "הוא תפס אותם..." הם לא ירדו לסוף דעתו, אך כאשר יצא רבי יעקב גלינסקי מהמחנה, סיפר להם את שאירע אחר שנתפס...

"בתחילה" - סיפר רבי יעקב - "חטפתי מכות ודחיפות חזקות, כדי שאדבר וספר על כל מזימותינו, אך אני החלטתי לומר להם כי אינני מבין אף שפה מלבד אידיש. לאחר כמה דקות חיפוש, הובא לפני פקיד היודע אידיש, והוא נשאר איתי ביחידות.

"מיד שכנסנו, זיהיתי אותו, ואף הוא זיהה אותי. גילינו שאנחנו מכירים מ'סמרקנד' שברוסיה, ולא היתה זו סתם היכרות, ההיכרות הזו הצילה את חייו! הרעב ברוסיה היה נורא ואיום, והוא ראה בחדרי ליד מיטתי צלחת מלאה באטריות. הוא ביקש ממני בתחנונים שאתן לו לאכול מהאטריות, וטען כי אני אמור להמשיך בדרכי ורבים הסיכויים שאמצא אוכל בדרך, ואילו הוא אמור להישאר כאן, במקום רעב ומחסור, ואם לא יאכל כעת מהאטריות הוא יגווע ברעב. פניו אכן הראו כי הוא עומד למות מרעב, ועד שהספקתי להנהן לאות הסכמה בחצי ראש ולחשוב על טענתו, הוא כבר התנפל על הצלחת ואכל אל כל האטריות...

"והנה עתה, כמאמר הפסוק: 'שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאהו', אנחנו נפגשים שוב, והפעם אני צריך את עזרתו. הוא כמובן שמח לפגוש אותי ולעזור לי, רק ביקש לדעת כיצד יעשה זאת מבלי שיתפס ויודח מתפקידו הבכיר..."

"הצעתני לו שיאמר למפקדיו שהם הצליחו לתפוס 'דג שמן', אחד הפעילים ה'מוסכנים' ביותר, וכדאי לעבור בין האהלים ולהציג אותי לפני העולים כאדם שצריך להיזהר ממנו ומרעיונותיו..."

"דרגתו הבכירה של האיש, פעלה היטיב, מפקדיו נתנו בו אימון מוחלט, והוא עבר איתי בין האהלים. בתום הסיור, נזרקתי מהמחנה בבושת פנים, תוך כדי אזהרות חמורות לבל אעז להתקרב שוב אל המחנה. אך אני את שלי כבר השגתי, היו בידי שישים שמות של נערים, בנים להורים יראי השם, שבוודאי רצו לשלוח את ילדיהם למוסדות תורה. השמות הועברו לגורמים הרלוונטיים, שתבעו מהממשלה להעבירם חוקית למוסדות חינוך עפ"י מצפונם.

"בשובי לבני ברק" - סיכם רבי יעקב את סיפורו המטלטל - "כששמעתי את דברי ה'חזון איש': 'גלינסקי תפס אותם...' השתוממתי... אך יותר מכל למדתי איך הקב"ה מסובב שמנת אטריות תציל שישים ילדים מחינוך כפריני..."

להעניש את מצרים, כהבטחת הקב"ה לאברהם אבינו, ואילו נס קריעת ים סוף, אשר היה שינוי הבריאה בתכלית, ייבש מקווה המים, נועד כדי להציל את כלל ישראל, אלא שאז באו המקטרגים, כפי שמסופר במדרש, וטענו לקב"ה: 'הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, אם כן מדוע אתה משנה סדרי בראשית רק עבור ישראל?' והקב"ה לימד סגוריה על ישראל, והסביר שהם עבדו עבודה זרה באונס, ואילו מצרים עשו זאת ברצון. אלא שלימוד סגוריה זה עומד בסתירה עם ההלכה שעל ג' עבירות, ובכללם עבודה זרה, נאמר: 'הרג ואל יעבור', אם כן ישראל היו צריכים למסור נפשם על אונס העבודה זרה!

יש לומר, שעל כן הוצרכו כעת למסור את נפשם למען ציוויו של הקב"ה, כדי לתקן את אי מסירות נפשם כאשר נאנסו לעבוד עבודה זרה. ועתה, כאשר הם עומדים מול הים, ניתנה להם הזדמנות להראות את אמונם בקב"ה, כי כאשר הם בצרה אמיתית, הם פונים למי שהם באמת מאמינים בו... והם לא רק פונים אליו, אלא אף מוכנים למסור את נפשם למען קיום דבריו, אפילו עדי כדי כניסה לים, מבלי לחשוב כלל שיקרה להם נס כה אדיר כדוגמת קריעת הים לשנים, רק כי כך הקב"ה ציווה ובו הם באמת מאמינים. כח זה של מסירות נפש הוא יותר מתפילה, ולזה הם היו זקוקים בעת צרתם, כדי ליכות בגאולתם האחרונה והמושלמת ממצרים.

על פי זאת נבין מדוע זכו ישראל לתואר הנפלא 'ידידים'. נקדים, נדמה כי היחיד שמוזכר עליו בתורה התואר 'ידיד ה' הוא בנימין, ובגמרא (סוטה לו ב) מובא: 'תניא היה רבי מאיר אומר: כשעמדו ישראל על הים, היו שבטים מנצחים זה עם זה, זה אומר: 'אני יורד תחלה לים', וזה אומר: 'אני יורד תחלה לים', קפץ שבטו של בנימין וירד לים תחילה, שנאמר (תהילים סח כח) 'שם בנימין צעיר רודם', אל תקרי 'רודם' אלא 'רד' ים' והיו שרי יהודה רוגמים אותם, שנאמר (שם) 'שרי יהודה רגמתם', לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזן לגבורה, שנאמר (דברים לג יב) 'ובין כתפיו שכן'.

אם כן, נאמר שמסירות נפש זו של שבט בנימין לקפוץ ראשונים למים, היא זו שהקנתה לו את התואר 'ידיד ה'', כי 'דידות' מבטאת חברות אמת, כוז שאינה חד צדדית, הדדית. המילה 'ידיד' משמעותה 'יד' 'יד', הדדיות מוחלטת, הליכה יד ביד תמיד, בכל עת ובכל מצב, עד כדי מסירות נפש למען החבר - הידיד.

על כן נקראו ישראל 'ידידים' בשעת קריעת ים סוף, כי הם מסרו את נפשם למען הקב"ה, הם הלכו אחריו במים, ונכנסו אליהם כי כך הוא ציווה...

נחתום את מאמרינו בסיפור הממחיש יותר מכל את מסירות נפשו של 'ידיד ה' הגאון הצדיק רבי יעקב גלינסקי זצ"ל למען הקב"ה, ועבור השבת בניו אליו. בסיפור אף נראה שמרן ה'חזון איש' ז"ע כנראה ידע על הידידות הזו, ואף הוא הצטרף לאותה ידידות, במיוחד כאשר פנה אל רבי יעקב בדיוק באותו נושא, הכנסת תלמיד לשיבה...

בתקופת עליית היהודים מארצות המזרח, שלטונות המדינה עשו ככל אשר לאל ידם לנתק את העולים מהדת ומהמסורת, אותה הם שמרו באדיקות בארצות מוצאם.

בתוך מחנות העולים, הם שטפו את מוחם והיללו את החינוך הממלכתי,

תכין עצמך לכבוד שבת

קבל את 'גיליון 'לקראת שבת' שכבש את העולם היהודי
אצלך בתיבת המייל לפני כולם כל יום חמישי

סיפורים ופנינים מרתקים מחייהם של רבותינו הקדושים

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ האם מותר ללבוש ציצית שכל החוטים שבה נחתכו?
- ◆ חוטי הציצית נקרעו ברחוב - האם צריך לפשוט את הבגד במקום?
- ◆ כהן הלוקח טלית מחבירו לצורך ברכת כהנים - האם צריך לברך עליה?

בשבת, ובאופן שיש בחוטים הקרועים איסור מלאכת הוצאה - אם מדובר ברשות הרבים דרבנן, אינו חייב לפשוט את הבגד; ואם מדובר ברשות הרבים דאורייתא, חייב לפשוט את הבגד מיד.

מהלכות קשירת חוטי הציצית

- לכתחילה, אין לקשור את חוטי הציצית על ידי ישראל שאינו חייב בציצית, דהיינו, אשה, או קטן, אף כשישראל מפקח עליהם ומשגיח שיקשרו את החוטים כראוי.
- הראשונים נחלקו אם צריך לקשור את חוטי הציצית לְשֵׁם מצוה. ולהלכה, לכתחילה, צריך לומר בפיו בפירוש לפני השחלת החוטים בנקב שבבגד הציצית - "לְשֵׁם מצוַת ציצית"; ובדיעבד, הציצית כְּשֶׁרָא אף כשלא אמר כך בפיו, אלא רק התכוון לכך במחשבתו. ובשעת הדחק, מותר ללבוש אף בגד ציצית שחוטיו לא נקשרו לְשֵׁם מצוה, אך אין לברך עליו.

קיום מצוַת ציצית בבגד של אחר

- השואל בגד בן ארבע כנפות, פטור מלקשור בו חוטי ציצית. ואם הבגד נמצא ברשות השואל שלשים יום רצופים - חייב מדרבנן לקשור בו חוטי ציצית.
- השואל מחבירו טלית למשך תקופה מסוימת, או אף לתפילת שחרית אחת - לדעת רוב הפוסקים, חייב לברך עליה, משום שאנו אומדים את דעת המשאיל, שבכוונתו להקנותה לו במתנה על מנת להחזיר.
- כהן שאין לו טלית ולוקח מחבירו טלית לצורך ברכת כהנים, וכדומה - נחלקו הפוסקים אם מברך עליה, ולכן, ראוי לכוון שלא לקנות את הטלית.

חוטי ציצית שנקרעו - עיקרי ההלכות

- לדעת השולחן ערוך, ציצית שכל ראשי החוטים נקרעו ממנה ונותר רק 'כדי עניבה' בארבעת ראשי החוטים שבאחד מצידי הקשר, ניתן ללובשה ולברך עליה. ולדעת הרמ"א - הציצית כְּשֶׁרָא רק כאשר ששה מתוך שמונת ראשי החוטים נותרו בשלימותם. ואף לדעת השולחן ערוך, אם ניתן למצוא בקלות ציצית אחרת, יש להחמיר כדעת הרמ"א. ואם באחד החוטים שבציצית לא נותר שיעור כדי עניבה אפילו באחד מצידי הקשר, הציצית פסולה לכל הדעות. ואם חוטי הציצית נקרעו באופן זה - יש לפשוט את בגד הציצית לאלתר.

יציאה לרשות הרבים בשבת עם ציצית

- מותר לצאת בשבת לרשות הרבים עם 'טלית קטן' או 'טלית גדול'. ואף בגד שחייב בציצית רק מדרבנן, מותר לצאת עמו לרשות הרבים דאורייתא. אולם, בגד ציצית שהחוטים אינם קשורים בו כהלכה, דהיינו, שצריך להוסיף בו חוטים כדי להכשירו - אסור לצאת עמו בשבת לרשות הרבים. ואם כל חוטי הציצית נקרעו, באופן שלא נותר בהם חוט כשר, אין איסור בהוצאתם באופן זה לרשות הרבים.
- בגד ציצית שאינו כשיעור הנדרש לקיום המצוה - נחלקו הפוסקים אם מותר לצאת עמו בשבת לרשות הרבים.
- ישנם מקרים שונים שבהם אדם פטור מקיום מצוה, או אף רשאי לעבור על איסור, במידה וקיום המצוה, או ההימנעות מהאיסור, יביאוהו לידי בזיון.
- מי שלבוש ב'טלית קטן' במקום שרבים מצויים שם, ונקרעו החוטים באופן שהציצית פסולה - ימהר לפושטה במקום סתר, אבל אינו חייב לפושטה ברבים. ואם אירע כן ברשות הרבים